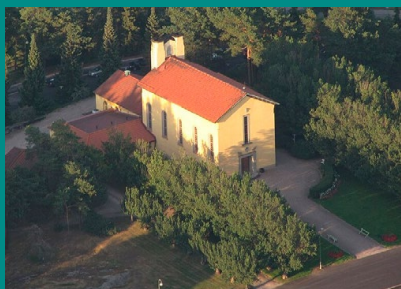

Vapaa Ajatteliija ^{1/2026}

**LÄÄKÄRI JUHA HÄNNINEN: EUTANASIA ON IHMISOIKEUS
MINISTERI ADLERCREUTZIN PUHEET HERÄTTÄVÄT HUOLTA
USKONNOT MUOKKAAVAT MAAILMANJÄRJESTYSTÄ**

commons.wikimedia.org

7 Suomen ensimmäinen tuhkautus toteutettiin sata vuotta sitten Helsingin Hietaniemen krematorioissa.

Otava

8 Lääkäri Juha Hänninen: Eutanasiasta ei ole löydetävissä yksimielisyyttä. Siksi pitää löytää yhteiskunnallisen sietämisen reitti sen hyväksymiseen.

12 Kullervon hautausmaan tilanne etenee ja tiedot tarkentuvat.

KANSIKUVA

Oikeus arvokkaaseen kuolemaan OAK ry:n puheenjohtaja, lääkäri Juha Hänninen "Kansalaisaloite eutanasian sallimiseksi" -julkistustilaisuudessa Helsingissä 2. marraskuuta 2023.

Kuva: Emmi Korhonen / Lehtikuva.

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

4 Mun laulut vielä soi
Jori Mäntysalo

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

5 Vapaa-ajattelijat arvostavat kansalaisjärjestöjen toimintaa
Esa Ylikoski

6 Adlercreutzin katsomusainepuheet herättävät huolta
Esa Ylikoski

7 Tuhkaus Suomessa 100 vuotta
Esa Ylikoski

HAASTATTELU

8 Lääkäri Juha Hänninen: Eutanasia on ihmisoikeus
Risto K. Järvinen

10 Lyhyet

VAPAA-AJATTELIJAT TOIMIVAT

11 Vapaa-ajattelijain lausuntoja

12 Kullervon hautausmaan uusi elämä
Venla Parantaja

JUMALHARHAT

14 Kerro kerro tekoäly, onko Jumalaa olemassa?
Robert Brotherus

16 Lyhyet

PALSTA

17 Elämäkatsomustieto pelastaa maailman
Venla Parantaja

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

18 Uskonnot muokkaavat maailmanjärjestystä
Yki Räikkälä

PALSTA

19 Katsomusaine – vai katekismus uudella nimellä?
Siiri Salminen

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

20 Media kirkon asialla
Yki Räikkälä

PALSTA

21 Kotimaan katsaus
Yki Räikkälä

UUTISIA JA ARTIKKELEITA

22 Hiukkasfysiikan perusteita sähköalan opintojen pohjalta
Kari Ranta

23 Myytävänä kirjoituksia kellarista

24 Lyhyet

MIELIPIDE

24 Uskontoallergiasyytöksistä
Esa Ylikoski

ARVOSTELU

25 Askeettisuuden koordinaatit
Yki Räikkälä

26 Tyhmyys joka estää meitä ymmärtämästä halua kuolla
Risto K. Järvinen

27 Teobiologinen selittely ilman tiedettä
Robert Brotherus

MIELIPIDE

28 Kirkollisen lapsilähetystyön monet muodot
Esa Ylikoski

PÄÄSIHTEERIN PALSTA

29 Elämäkatsomustieto kaikille
Timo Karjalainen

SANANEN TOIMITUSSIHTEERILTÄ

30 Koomikon kyöneleet
Risto K. Järvinen

Vapaa-ajattelijain liitto on myös Facebookissa!

UUSI PÄÄTOIMITTAJA ESITTÄYTYY

YKI RÄIKKÄLÄ

Tämä on ensimmäinen pääkirjoitukseni Vapaa Ajattelijan päätoimittajana. Jokusen vuoden olen toiminut toimitusneuvostossa.

Kun **Esa Ylikoski** ilmoitti jättävänsä homman, minulta kysyttiin, lähtisinkö jatkamaan. En ollut innoissani. Pätevämpiäkin tehtävään löytyisi. Ei ilmaantunut.

Esa teki pitkän ja ansiokkaan rupeaman, yhdeksän vuotta. Hän keskittyi paljolti katsomusten yhdenvertaisuusasioihin sekä kirkon erioikeusasemaan maassamme. Näillä näkymin meidän ei tarvitse pelätä, että hän lopettaisi kyseisten asioiden tarkastelun. Ne ovat seikkoja, joiden oikaiseminen kuuluu Vapaa-ajattelijoiden tehtäviin ja olemassaolon tarkoituksiin.

Päätoimittajan vaihdos ei muuta lehden linjaa. Muutoksia on syytä tehdä vain silloin, kun syytä on. En aio vetää

jotain omaa linjaani, vaan olen edelleen yksi kirjoittaja muiden joukossa. Olen muilla foorumeilla ottanut kantaa yhteiskunnallisiin asioihin, joskus kärkkäästikin. En tätä piirrettä itsestäni voi tyystin piilottaa, mutta minun on syytä tiedostaa Vapaa-ajattelijoiden jäsenistön heterogeenisuus.

Lehti ilmestyy tänä vuonna jälleen paperisena täydet neljä kertaa. *Voima*-lehden liitteenä jaettu *Vapaa Ajattelija / Uskomaton* oli kallis, eikä sen kustannus/teho-suhde liene ollut hyvä. Lehden koko tulee olemaan pääasiassa 32-sivuinen, mikä varmasti riittää laadukkaalle sisällölle. Määrästä voi tinkiä, mutta laadusta ei.

Printtilehtien lukeminen on näinä digiloikan aikoina vähentynyt, varsinkin nuorilla. Kännykän ruutu vähentää lukemisen intensiteettiä. Tulee vilkuilua somea ja netin loputonta informaatiovirtaa. Paperinen julkaisu on kuitenkin edelleen optimaalinen lukemiseen keskittymisessä. Se ei käy silmien päälle. Se on konkreettinen esine. Lukemisesta tulee kokonaisvaltaista aistimusta, kun tekstiä selaa sormilla, tuntoaisti mukana. On myös merkityksensä sillä, missä muodossa informaatio otetaan vastaan. Kun lukualustat muuttuvat digitaalisiksi, muuttuu helposti myös suhde informaatioon.

Lukeminen auttaa moneen vaivaan. Se auttaa ymmärtämään maailmaa ja toisia ihmisiä, se lisää tietoa, auttaa keskittymisessä, rauhoittaa, laskee pulssia, vähentää ärtyisyyttä ja lisää hyvinvointia. Itselläni parhaita hetkiä ovat ne, kun saan olla pitkälläni sohvalla käsissäni lehti tai kirja sekä illalla vuoteessa lukulamppu päällä. Ainoa hankaluus on, mihin sijoittaa kaikki kirjat, ne konkreettiset esineet, jotka haluan pitää itselläni.

Itse asiassa konkreettisuus, tallenteen käsinkosketeltavuus, on saanut vanhat musiikkimedit, C-kasetit, LP-levyt ja osittain myös CD-levyt palaamaan arvoonsa, ainakin harrastajilla. Uuden LP:n tuoksu on jäänyt muistiini. Samoin tuoreen kirjan tai lehden painomusteen tuoksusta nautiskelen edelleen. Vanhatkin kirjat tuoksuvat hyvälle.

Vapaa-ajattelija olen ollut vasta viitisentoista vuotta sen jälkeen, kun lakkasin olemasta ”hällävälisti”. Tuolloin ryhdyin kirjoittamaan Kotimaa24-blogistolla. Kerran päätin, että pitää minullakin olla taustaryhmä, kun uskovilla on seurakuntansa ja lahkonsa. Päätökseeni saattoi vaikuttaa sekin, että palstalla kirjoitteli myös eräs **Jori Mäntysalo**, se toinen uskomaton kirjoittaja. Kirkosta kyllä erosin jo 18 täytettyäni, mutta lähinnä kapinallisuudesta valtakulttuuria vastaan. Mielienkiintoisesti nykyisin monet nuoret miehet uskonnollistuvat vastavetona valtakulttuuriin – konservatismi karkottaa vieraantuneisuuden tunteen.

Kun liityin, en tuntenut ainuttaakaan vapaa-ajattelijaa tai tiennyt koko järjestöstä oikein mitään. Lapsuudessani ja vielä nuorenaakin kyllä kuulin ja näin juttuja, jotka eivät vapaa-ajattelijoina mairittelevia olleet. Edelleenkin vapaa-ajattelijoina esiintyy virheellisiä käsityksiä. Yksi tuore esimerkki on se, kun saimme testamentatun osuuden perinnöstä. Vainajan leski ilmoitti perunkirjoitustilaisuudessa, että inhoaa Vapaa-ajattelijoina, eikä muidenkaan mukana olleiden suhtautuminen kovin lämpöistä ollut.

Joka tapauksessa Vapaa-ajattelijoiden julkikuvaa on syytä vaalia. Eikä ainakaan huonontaa. Ei nimi järjestöä pahenna, elleivät sitten me toimijat.

MUN LAULUT VIELÄ SOI

JORI MÄNTYSALO

kurin turbiini eli Popedan laulaja **Pate Mustajärvi** kuoli tapaninpäivänä.

Julkiselta rooliltaan hän oli rokkikukon prototyyppi, mies joka keikkaili ympäri maan, nosti jalkaa isolle kaiuttimelle ja lauloi Kersantti Karoliinasta. Jotain hyvin suomalaisen prototyyppiä sopivaa oli myös hänen maailmankatsomuksensa.

Popedan lauluissa ei mennä kirkkoon virsiä veisaamaan. Toisaalta kun on vuonna 1972 Thin Lizzyn konsertissa rakastuttu, on pari vuosikymmentä myöhemmin vuorossa meidän pojan rippijuhlat. Näinhän se edelleen on: kirkossa käydään tyypillisesti nolla kertaa vuodessa, mutta rippikoulun käy edelleen viisi nuorta kuudesta.

Mustajärven käsityksiä ei tarvitse arvata. *Kirkko & Kaupunki* -lehden haastattelussa pari vuotta sitten hän pohti: ”Mietin, näetköhän sää Arwo [Mikkonen, kuollut 1986] tämän. Ehkä hän jossain suki tyytyväisenä viiksiä ja poltti valkoista Marlboroa. En tiedä.”

Tässä näkyy ehkä Suomen yleisin uskontunnustus. Ei ateismia, ei kristinuskoa, jotain epämääräistä puolittaista uskoa.

Toisin sanoen: Kirkko ja uskonto ovat jo hävinneet, mutta ei vielä voi sanoa ateismin voittaneen. Kirkon häviön näkee jo tuosta haastattelusta, lehteen on jouduttu kelpuuttamaan noin heikko uskonpilkahdus. Mustajärvi kertoi ymmärtävänsä elämän rajallisuuden, ja siinä olikin enin, mitä hänestä saatiin irti.

Perinteisen kristinuskon arvojen hylkäämisestä kertoo myös hänen haastattelunsa Yleisradiolle vuonna 2018: ”- sateenkaari on suora kannanotto. Me olemme vain ihmisiä ja kaikilla on samat oikeudet olla ihmisinä täällä keskenään. Me olemme niin äijä, että sateenkaaret, rakkaus tai pönnipiirroksiset eivät machoutta hetkauta - -”. Tämäkin ajattelu on jo valtavirtaa Suomessa.

Kuolinilmoituksessa oli risti, mutta ei muuta uskonnollista. Hautajaiset pidettiin tietävästi kappelissa. Niin tulee olemaan suurella enemmistöllä vielä vuosia. Lopulta nekin jäävät vähemmistöön ja marginaaliin, ja jäljellä on enää sanoja: sadan vuoden

kuluttuakin ”kuoli tapaninpäivänä” kertoo lähdön koittaneen joulukuun 26. päivä.

***

Entä mitä jää Patesta jäljelle? Se on ateistin helppo kertoa: ”Mä elän vieläkin, mun levyt vielä soi ja soi ja soi...” (”Mä elän vieläkin”, levytys 2000).

Kirjoittaja on Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtaja

Vapaa-ajattelijoiden uusi verkkokauppa on auki!
vaparishop.myspreadshop.fi

VAPAA-AJATTELIJAT ARVOSTAVAT KANSALAI SJÄRJESTÖJEN TOIMINTAA

Vapaa-ajattelijoita verataan joskus Suomen ev.-lut. kirkkoon ja sanotaan, että eihän teillä ole läheskään niin paljon palveluja kuin kirkolla. Tämä huomio pitää tietysti paikkansa, koska Vapaa-ajattelijat eivät edes yritä hääriä kuin kirkko miltei joka asiassa teologian antamalla varmuudella kaikkien alojen asiantuntijana, vaan me arvostamme erikoistumista.

Maallisia, sekulaareja, uskonnollisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumattomia palveluja Suomessa tuottavat hyvin monet ja monenlaiset kansalaisjärjestöt. Puhutaan kolmannelta sektorista julkisen vallan palvelujen ja yksityisten palvelujen rinnalla. Kirkolla ei ole läheskään niin paljon palveluja kuin erilaisilla maallisilla toimijoilla.

Järjestöjä on monenlaisia

Koska järjestöjä on kymmeniä tuhatta eri puolilla maata, valtakunnallisia järjestöjä on hyvä ryhmitellä niiden toimialueiden mukaan.

- Sosiaali- ja terveysalan järjestöt muodostavat laajan ryhmän. Yhteistyöelimenä on SOSTE, johon kuuluu jäsenjärjestöt. Niiden tärkein rahoituksen lähde varainhankinnan lisäksi ovat STEA:n avustukset.
- Urheilu- ja liikuntajärjestöjen toiminta on laajaa. Olympiakomiteaa lukuun ottamatta valtakunnalliset keskusjärjestöt lopetettiin, mutta valtion avustusta saavat lajiliitot, liikunnan aluejärjestöt ja palvelujärjestöt sekä muut liikuntaa edistävät järjestöt.
- Kulttuuri- ja taidealan järjestöillä on laajaa harrastajatoimintaa. Niiden edunvalvonnan keskusjärjestö on KULTA ry.
- Kasvatus- ja sivistysalan toimijoiden järjestöt.
- Ihmisoikeus- ja kehitysjärjestöt ovat ryhmittyneet Fingon jäseniksi.

- Luonto-, luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt ovat oma tärkeä ryhmänsä.
- Nuorisojärjestöjen yhteistyöelimenä toimii Allianssi.
- Eläkeläis- ja vanhusjärjestöjen yhteistyöelimenä toimii EETU ry.
- Poliittisilla järjestöillä on valtakunnallisesti sekä alueilla ja kunnissa tärkeä merkitys yhteiskunnan asioihin vaikuttamisessa.

Miltei kaikki järjestöt tarjoavat mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön ja vertaistukeen. Toisilla on lisäksi mahdollisuuksia ammatilliseen työhön ja asiantuntijuuteen.

Varsinkin hyväntekeväisyyden, katastrofiavun ja lasten avun piirissä monet isot suomalaiset toimijat ovat osa kansainvälistä liikettä. Näitä ovat esimerkiksi Unicef, Pelastakaa lapset, Plan ja SPR eli Suomen punainen risti.

Papit puolustavat joskus kirkkolain säätämisen erikoislaatuista sanomalla, että onhan laki myös SPR:stä. Sehän koskee etupäässä SPR:n veripalvelua ja roolia Suomen kriisiorganisaatioissa. Eduskunta päättää siitä vapaasti eikä SPR:n sanelun mukaan niin kuin kirkkolaista säädetään kirkolliskouksen sanelun mukaan.

Hyväntekeväisyyden laajat mahdollisuudet

Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä on suuri merkitys, koska laajassa järjestöjen verkostossa on paljon erityisasiantuntemusta eri väestöryhmien tarpeista lähtien. Diagnoosipohjaisissa kansanterveysjärjestöissä on erikoistumista eri syöpiin, sydänsairauksiin, aivovammiin, fyysisiin vammoihin ja mielenterveystyöhön. Mieli ry on mukana myös kriisiavussa sekä akuutisti että jälkihoidossa.

Jos kirkosta eroava miettii, antaisiko hän säästyviä satasia hyväntekeväisyyteen, nostaisin henkilökohtaisesti perinteisten SPR:n, Unicefin ja Pelastakaa lasten rinnalle myös erikoistuneet

terveys- ja potilasjärjestöt – varsinkin jos on itsellä tai perhepiirissä sairautta, joihin voi lääketieteellisen hoidon lisäksi saada apua ja vertaistukea järjestöjen kautta.

Erilaisia sairauksia ja vammoja on uskomattoman suuri määrä, voisi sanoa melkein, että jokaiselle jotakin. ”Kaikkilla on tämänsä.” Se selviää katsomalla SOSTE:n jäsenjärjestöjen luetteloa, jossa on 311 nimeä. <https://www.soste.fi/meista/jasenjarjestot/>

A:lla alkaa 14 järjestöä, ensimmäisinä A-kiltojen liitto ja ADHD-liitto. Y:lla alkavia järjestöjä on 8, muun muassa YAD Youth Against Drugs. Ä:llä alkavia on vain yksi, Äidit irti synnyttymasennuksesta ÄIMÄ ry, jonka työ on tärkeää myös lapsivuodepsykoosin ehkäisyssä.

Kun sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksia on leikattu ja aiotaan leikata edelleen, kipeitä avustustarpeita on tarjolla kirkollisveron maksamisen sijaan. Luonnollisesti auttamisvetoumukset koskevat myös meitä, jotka emme ole vuosikausiin tai vuosikymmeniin maksaneet kirkollisveroa.

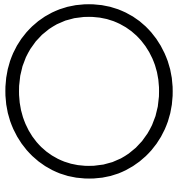
Vapaa-ajattelijoiden on kaiken keskellä täysi syy arvostaa myös omaa työtään. Jäsenmaksujen lisäksi lahjoituksia tarvitaan niin yhdistyksissä kuin liitosakin. On menossa kolmas vuosi, kun Vapaa-ajattelijain liitto ei ole saanut senttiäkään valtionavustusta.

Samaan aikaan valtio tukee uskonnollisia järjestöjä sekä kirkollisia lapsi- ja nuorisotyöjärjestöjä. Pelkästään kirkollinen Lasten ja nuorten keskus sai 960 900 euroa valtionavustusta vuonna 2025. On siis eettisesti oikein tukea Vapaa-ajattelijain toimintaa uskonnottomien yhdenvertaisen kohtelun puolesta ja kirkollisen lapsilähetystyön rajoittamiseksi päiväkodeissa ja peruskouluissa.

Esa Ylikoski

ADLERCREUTZIN KATSOMUSAINE- PUHEET HERÄTTÄVÄT HUOLTA

petusministeri **Anders Adlercreutz** (ruots.) ilmoitti joulukuussa käynnistävänsä selvityksen yhteisestä katsomusaineesta. Huolta ja arvostelua herätti, kun hän lehtihaastatteluissa sanoi nykyisen ev.-lut. uskonnon olevan hyvä pohja kaikille pakolliselle yhteiselle katsomusaineelle.

Ei ole oikein, jos ministeri teettää jonkun selvityksen siten, että tulos on jo ennalta määrätty. On huolestuttavaa, kun ministeri ohittaa yhä yleisemmän uskonnottomuuden näkökulmat eikä maininnut elämänskatsomustietoa olenkaan.

Aiemmassa julkisessa keskustelussa elämänskatsomustietoa on pidetty hyvänä pohjana mahdolliselle uudelle katsomusaineelle. Myös elämänskatsomustiedon avaamisella nopeasti ensin kaikkien valittavaksi on laajaa kannatusta uudistusten ensimmäisenä askeleena.

Eduskuntakysely

Ministeri Adlercreutzilta odotettiin selkeyttävää ja enemmän luottamusta herättävää kannanottoa, kun kansanedustaja **Pia Lohikoski** esitti seuraavan kirjallisen kysymyksen:

”Miksi kaikille yhteisen katsomusaineen tulisi opetusministeri Adlercreutzin mukaan perustua juuri evankelis-luterilaiseen uskonnonopeutukseen, ohjaako tämä ajatus opetusministerin aloittamaa selvitystyötä yhteisestä katsomusaineesta, jos uuden oppiaineen perusta on eri uskontojen esittely, miten uskonnottomien katsomukset huomioidaan ja miten tällaisessa mallissa turvataan muiden oppiaineiden, kuten elämänskatsomustiedon, näkökulmat?”

Valitettavasti opetusministeri Adlercreutzin virallinen vastaus kysymykseen oli ylimielinen epävastaus selkeisiin kysymyksiin. Vastaus ohittaa kokonaan kaksi viimeistä kysymystä nostaen huolta ja epäluottamusta.

”Näkemykseni on, että mahdollisessa uudessa yhteisessä katsomusaineessa olennainen osa sisällöstä olisi maailman eri uskonnot, jotka ovat myös tärkeä osa nykyistä evankelis-luterilaista uskonto-oppiainetta. Selvitystyön käynnistyessä ja edetessä on tärkeä arvioida yhteisen katsomusaineen toteuttamismallin vaikutuksia laaja-alaisesti yhdenvertaisuus, taloudelliset haasteet, väestökehitys ja katsomusten muutokset huomioiden.”

Naamiot on riisuttu. Elämänskatsomustiedon saavutukset ovat selvästi uhanalaisia, mikäli se tuosta kristitystä aatelisherrasta on kiinni. Tuollainen uskontopainotteinen pakkopulla, joka likvidoi ET:n, ei vaan käy.

Opetushallituksen työryhmän esitykset

Adlercreutz on ohittanut Opetushallituksen katsomusainetyöryhmän maaliskuussa 2025 julkaistut selvitykset ja ehdotukset, vaikka niiden toimeenpano on juuri ministerin vastuulla. Useat työryhmän jäsenet ovat ilmaisseet paheksuntansa siitä, että kaksi vuotta

työskennelleen asiantuntijaelimen selvitykset ja ehdotukset on jätetty huomiotta.

Työryhmä ei esittänyt kaikille pakollista uutta katsomusainetta, vaan ehdottaa katsomusaineiden osittaisen yhteisöopetuksen eli niin sanotun hybridimallin kokeilua. Se tarkoittaisi, että osa katsomusasioiden opetusta olisi yhteistä ja osa eriytettyä nykyisten aineiden pohjalta.

Ministerillä olisi mahdollisuus yhteistyössä yliopistojen kanssa olla käynnistämässä tätä koskevaa kokeilua, tai useampia kokeiluhankkeita eri puolilla maata. Mikä olisi yhteisen osuuden määrä ja mikä eriytettyä, on tietysti avoin. Jos jako olisi noin 50–50, opetus voisi jakaantua yksinkertaisimmillaan syys- ja kevätlukukauden mukaan. Vaihto voi hyvin olla myös tiheimmin, lukukausiin sitomatta.

Vapaa-ajattelijat on myös esittänyt, että katsomusaineiden opetus alkaisi vasta 3. tai 4. luokalta ja että yläkoulussa voisi alkaa opettaa etiikkaa kaikille.

Työryhmä esitti myös, että oman uskonnollisen yhdyskunnan antamaa opetusta ei enää hyväksyttäisi peruskoulun suorituksiksi. Ministeri voisi tässäkin ryhtyä toimeen, sillä elämänskatsomustietoon voidaan ottaa oppilaita, joiden uskonto ei ole koulun opetustarjonnassa.

Työryhmä esitti elämänskatsomustiedon avaamista lukiossa. Se voidaan toteuttaa nopeasti, koska opetussuunnitelmaa ja opintojaksomääriä ei tarvitse muuttaa. Sama mahdollisuus ja lainsäädännöllinen helppous koskee perusopetusta.

Vuoden 2027 eduskuntavaalien jälkeen valitun hallituksen tulisi ensi töikseen avata elämänskatsomustiedon opiskelumahdollisuus kaikille. Jäsenyysperustainen syrjivä nykytilanne on huono lähtökohta isommalle uudistukselle, joka tarkoittaisi erinomaisen ja uskonnonvapauden kannalta tärkeän elämänskatsomustiedon lakkauttamista. Eduskuntavaaleilla on merkitystä.

*Esa Ylikoski
OPH:n katsomusainetyöryhmän jäsen
2022-24*

Eduskunta

Opetusministerin vastaus kysymykseen oli ylimielinen epävastaus.

Hietaniemen krematoriokappeli

Hietaniemen krematoriokappelin iso kappeli.

TUHKKAUS SUOMESSA 100 VUOTTA

Suomen ensimmäinen tuhkaus toteutettiin 24. maaliskuuta 1926 juuri valmistuneessa maan tuolloin ainoassa krematoriossa, Helsingin Hietaniemessä.

Suomeen perustettiin jo vuonna 1889 yhdistys edistämään tuhkahautautusta. Kesti 36 vuotta, kunnes tavoite toteutui kirkollisten piirien vastustuksesta huolimatta. Tarvittiin paljon aatteellista keskustelua, käytännön perusteluja sekä taloudellisten voimavarojen hankkimista. Se oli merkittävä sekulaari kulttuuriteko.

Hietaniemen krematorio on paitsi maan vanhin, edelleen myös suurin. Sitä ylläpitää alkuperäisen yhdistyksen suora jälkeläinen: Krematoriosäätiö s.r., jonka toiminta on aatteellista ja voittoa tavoittelematonta. Hietaniemen krematorion yhteydessä on hautajaistilaisuuksia varten iso kappeli, jossa on sata istumapaikkaa, ja pieni kappeli.

Tuhkahautaus on yleistynyt, ja Helsingissä tuhkahautauksen osuus on yli 80 prosenttia. Koska krematorioita ei suuressa osassa maata vielä ole, koko maan tuhkauspäätös on noin 60. Krematorioita on maassamme 23 lähinnä seura-

kuntien hautausmaiden yhteydessä.

Tuhkaus on kaunis ja eettinen hautautustapa, joka tehdään Suomessa pie- teetillä, vainajaa ja omaisia kunnioittaen. Se on halvempi kuin arkkuhautaus, ja hautausmaa-alaa tarvitaan vähän. Tuhkaus mahdollistaa tuhkan sirottelun luontoon, maa- tai vesialueille.

Tuhkahautaus Euroopassa

Euroopassa tuhkahautautusta alettiin voimakkaasti edistää 1800-luvulla.

Hautausmaat olivat monin paikoin heikkoja, ja kun **Louis Pasteur** selvitti tautien tartuntamekanismin, oli se merkittävä argumentti tuhkauksen puolesta. Ensimmäinen vainajan tuhkausta varten rakennettu uunis- sa tapahtui Italiassa vuonna 1876. Sen jälkeen vähitellen kehitettiin tuhkaus- uuneja jotka täyttivät eettiset, ympä- ristölliset ja taloudelliset vaatimukset.

Länsi-Euroopassa tuhkaus on hy- vin yleinen; vuonna 2014 vainajista tuh- kattiin Ruotsissa 80 %, Tanskassa 81 %, Isossa-Britanniassa 75 %, Saksassa 55 % ja Ranskassa 35 %. Japanissa lukema on 99 %.

Ikivanha perinne

Tuhkausta on käytetty hautautapana jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Hau- talöydöistä tiedetään, että vainajia polttohaudattiin Suomen alueella jo kivikaudella. Pronssikaudella tapa- yleisty laajempaan käyttöön. Pohjo- lassa viikingit sovelsivat tätä hautaus- tapaa ja Intiassa polttohaudauksella on vanhat perinteet. Etruskit tuhkasivat vainajansa jo kauan ennen Rooman valtakunnan syntyä ja käyttivät luut pieniin keraamisiin talonmuotoisiin uurniin.

Tuhkahautaus ja hautaus maahan ovat esiintyneet rinnakkain koko his- toriallisen ajan; tavat ovat vaihdelleet eri kulttuureissa ja uskonnoissa. Teo- logisista syistä kristilliset kirkot eivät ole sitä aiemmin hyväksyneet.

Krematoriosäätiön Tuhkaus 100 vuot- ta – Kremering 100 år -juhlallisuudet järjestetään maaliskuun lopulla Hel- singissä.

Esa Ylikoski

Lähde: <https://krematorio.fi/>

Lääkäri Juha Hänninen: EUTANASIA ON IHMISOIKEUS

RISTO K. JÄRVINEN

Juha Hänninen, 72, toimi saattohoitoon erikoistuneen Terhokodin johtajana 1993-2017. Nyt hän on julkaissut kirjan ”Päästä mut pois – Tietoa ja ajatusta hyvästä kuolemasta”. Hän myös on ensimmäinen allekirjoittaja 29.5.2024 eduskunnalle luovutetussa kansalaisa-

loitteessa, jonka mukaan Suomeen on säädettävä laki, joka mahdollistaa eutanasian ja lääkäriavusteisen itsemurhan. Hänninen toivoo, että aloite tulee eduskunnan käsiteltäväksi kuluvana keväänä. Vapaa Ajatteliija haastatteli häntä helmikuussa.

Hei! Mitä kuuluu?

Kiitos, hyvää. Aioin mennä luistelemaan, mutta sitten alkoi sataa lunta.

Täällä kotona Vantaan Heidehofin lähistöllä on paljon kenttiä, mutta lumessa luistelemiseen ei löytynyt fiilistä. Onneksi on sulkapallo.

Miten tuore kirjasi on otettu vastaan?

Ensimmäinen 300 kappaleen painos on mennyt ja toiset 200 kirjaa on tulossa. Helsingin Sanomat teki koko sivun jutun kirjan ajatuksista. Keväällä lähdän kiertämään kirjastoja kirjan kanssa.

Olet kirjoittanut useita kirjoja eutanasiasta. Miksi halusit kirjoittaa vielä yhden, oliko jotain jäänyt kertomatta?

Pohdin kirjassani ennen kaikkea uskonnollisen ajattelun suhdetta eutanasiakantoihin. Toinen keskeinen ajatus on kielenkäytön merkitys eutanasiadebatissa. Kolmas on lääkäreiden ja Lääkäriliiton roolin pohdinta.

Miksi päätit tällä kertaa julkaista joukkorahoituksella?

Ensin ei löytynyt kustantajaa, ja kun kirjasta oli neljäs tai viides versio kirjoitettuna, julkaiseminen kustantajan kautta olisi venynyt ensi vuoteen. Halusin kirjan ulos ennen eduskunnan kansalaisaloitteen käsittelyä tänä keväänä.

Mikä on kirjan pääsanoma?

Eutanasiasta ei ole löydettävissä yksimielisyyttä. Tämän vuoksi pitäisi löytää yhteiskunnallisen sietämisen reitti eutanasian hyväksymiseen.

Kirjassa on komeita Juha S. Kalliolahden mustavalkoisia valokuvia metsän puista ja kauniita eutanasiaan liittyviä runojasi. Runoiletko enemmänkin?

Kirjoitan runoja sporadisesti eli silloin tällöin. Eilen kävin katsomassa Pentti Saarikoskesta kertovan näytelmän. Saarikoski on yksi suosikkini. Toinen on Eeva Kilpi.

Kirkko ja Lääkäriliitto vastustustavat

Miksi eutanasia pitäisi sallia lailla?

Inhimillinen kärsimys on toisinaan sietämätöntä. On kestävämpää, ettei ih-

miisiä voi pelastaa siltä. Eutanasia liittyy myös autonomiaan ja ihmisoikeuksiin. Ihmisellä pitää olla oikeus itse päättää, milloin haluaa kuolla.

Mitä uhkakuvia eutanasian sallimisesta voisi seurata?

Kun se tehdään hyvällä lainsäädännöllä ja valvonnalla, en näe ongelmia.

Ketkä vastustavat eutanasian laillistamista ja miksi?

On globaali ilmiö, että erityisesti palliatiivisen erityisalueen lääkärit vastustavat eutanasiaa. Myös Lääkäriliitto Suomessa vastustaa sitä, että lääkärit veloitettaisiin tekemään toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tarkoituksena on jouduttaa potilaan kuolemaa. Liiton mukaan palliatiivisen hoidon toteutuksen puutteita ei pidä ratkaista eutanasialla tai lääkäriavusteisella itsemurhalla. Itse hoidin niin paljon vaikeita kuolemia Terhokodissa ja näin niin paljon kärsimystä, että aloin ajatella toisin.

Uskonnollisilla ihmisillä, etenkin fundamentalistilahkolaisilla, kuolema on asia, josta ihminen ei voi päättää: elämä on lahja Jumalalta, eikä sitä voi antaa pois. Kirkolla on kuitenkin paljon myös hyvää ja humaania toimintaa. Humanistis-kristilliset ovat ilmaisseet, että myös eutanasia kuuluu lähimmäisenrakkauden piiriin.

Mikä on suhteesi uskontoon?

Oma suhteeni jumaluuteen on epämääräinen. Minulla ei ole aktiivista suhdetta uskontoon. En osallistu uskonnollisiin tapahtumiin enkä rituaaleihin, mutta en myöskään pysty ajattelussani täysin poissulkemaan sitä, että olisi olemassa jokin yliluonnollinen voima.

Oman kuoleman edessä varmasti helpottaa ja lohduttaa, jos pystyy uskomaa ja luottamaan siihen, että on jokin korkeampi voima. Luulen, että juuri kuolemanpelon takia uskonnot ovat syntyneet. Kaikissa saattohoitokodeissa on sairaalapappi ja niissä vietetään uskonnollisia juhlapäiviä. Hoitajien parissa ei vallitse vahva uskonnollisuus, mutta saattohoitokodeissa on tiettyjä arvoja, jotka ovat samankaltaisia uskontojen arvojen kanssa: ihmisten kunnioittaminen ja kuunteleminen, hyvän tekeminen. Terho-säätiöllä ei ole eutanasiaan positiivista eikä kielteistä kantaa.

Suomalaiset kannattavat eutanasian laillistamista?

Kyllä. Eutanasian laillistamista kannattaa neljä viidestä suomalaisesta.

Eutanasiaa koskevia laki- tai kansalaisaloitteita on Suomessa tehty vuodesta 1996 alkaen useita, mutta ne eivät ole toistaiseksi johtaneet lainmuutoksiin. Tämä johtuu siitä, että eutanasia on iso yhteiskunnallis-eettinen kysymys, johon voi olla tuskallista muodostaa kantaa. Kirkon ja Lääkäriliiton vastustus ovat olleet merkittäviä esteitä.

Mitä arvelet, että eutanasia-aloitteelle käy eduskunnassa keväällä?

Saa nähdä käsitteleeke eduskunta kansalaisaloitetta lainkaan vai antaako ajan kulua niin, että aloite raukeaa. Jos käsittelee, uskon että eduskunnan suuren salin enemmistö kannattaa aloitetta. Hallituksessa oleva Kristillisdemokraattinen puolue on kuitenkin jo ennakkoon ilmaissut, ettei lähde selvittämään tällaista lainsäädäntöä. Asia saattaa siis lykkääntyä.

”Näin monta ikävää tapaa kuolla”

Voitko mainita henkilöitä, jotka ovat toimineet näkyvästi eutanasian sallimisen puolesta?

Juha Hänninen (heb), Stefan Wallin, Pirkko Lahti, Esko Valtaoja, Vesa Kallionpää ja eduskunnassa mm. Timo Heinonen, Bella Forsgren ja Maaret Castrén. Ilkka Taipaleen kanssa olen puhunut enemmänkin asiasta. Kuulumme kumpikin Lääkäriliiton valtuuskuntaan ja tapaamme vähintään pari kertaa vuodessa. Ajamme eutanasia-asiaa liiton sisällä, mutta olemme aika yksin.

Kerro ”Oikeus arvokkaaseen kuolemaan” -yhdistyksestä.

Yhdistys on ollut olemassa yli 30 vuotta. Se syntyi edistämään eutanasian ja kaiken kuolinavun laillistamista. Myöskin saattohoidon edistäminen kuuluu yhdistyksen toimenkuvaan. Jäseniä on noin 450. Itse tulin mukaan viitisen vuotta sitten. Tällä hetkellä toimin viimeistä kautta puheenjohtajana. Pesti päättyy keväällä, vuosikokous valitsee uuden hallituksen ja puheenjohtajan.

Onko Vapaa-ajattelijat tuttu?

Olen ollut kerran puhumassa teidän tilaisuudessanne ja kerran kirjoittanut lehteenne. Tunnen ja tiedän vapaa-ajattelijoiden keskeiset ajatukset.

Olet nähnyt paljon kuolemaa. Onko jokin tapaus vaikuttanut sinuun erityisesti?

Moni kuolema on vaikuttanut, mutta

en voi mainita yhtä erillistä. Pelkästään massa, näkemieni kuolemien määrä, on tehnyt vaikutuksen. Koska Terhokoti hoitaa kaikkein vaikeimmin oireilevia ihmisiä pääkaupunkiseudulla, kohtasin siellä lukuisia hankalia tilanteita. Opin, miten monella ikävällä tavalla täältä voi lähteä. Korostan kuitenkin, että ylivõimaisesti suurin osa kuolemista oli vähäoireisia ja rauhallisia.

Pelkäätkö itse kuolemaa?

Kuolema on outo juttu, koska se päättää olemassaolon ja maailman havainnoinnin. Kuolema on henkilökohtainen maailmanloppu. Kaiken katoaminen tuntuu absurdilta. Onhan se aika pelottavaa.

Väheneekö kuolemanpelko vanhetessa?

Kun iän myötä oma toimintakyky pikkuhiljaa vähenee, myös kiinnittyminen elämään vähenee. Ei ikääntyminen kuolemanpelkoa kokonaan poista, mutta vähentää sitä. Samoin se, kun saa lapset turvallisesti maailmalle ja tietää, etteivät he enää ole niin riippuvaisia sinusta.

Mitä toivot, että kansalainen ymmärtäisi eutanasiasta paremmin tämän haastattelun ja kirjasen lukemisen jälkeen?

Toivon, että hän pyrkisi ajattelemaan itse. Kirja ei anna ymmärrystä vaan pikemmin sen tarkoitus on saada jokainen pohtimaan asioita omassa päässään.

”Päästä mut pois” -kirjaa voi tilata suoraan kirjoittajalta: hannisenjuha@gmail.com. Postitus kotiin 33,50 €.

Olen ollut tässä viikon seurannut rintakehän liikettä ja ääniä joita synnyttävät miksi et jo kuole ja heti ajatuksen synnyttyä kauhu, häpeä, syyllisyys en jaksaisi enää nukahtaa tuolissa käväistä tupakalla pihalla peläten että lopetat hengittämisen juuri silloin kun en ole paikalla etkö voisi jo kuolla säälistä minua kohtaan itseäsi kohtaan

Juha Hänninen

ET SUOSITTUA HELSINGIN LUKIOISSA

Suurimmat elämäkatsomustiedon (ET) suoritettujen opintojen osuudet ovat Helsingin kuvataidelukiossa 37,7 %, Kallion lukiossa 32,2 %, Helsingin kielilukiossa 27,1 % ja Alppilan lukiossa 26,7 %.

Kaikissa Helsingin kaupungin suomenkielisissä lukioissa ET:n suorittaneiden osuus oli lukuvuoden 2025-26 alussa noin 21 %. Tiedot ovat kuitenkin useiden lukioiden kohdalla puutteelliset.

ET-osuus on Helsingin luonnon-tiedelukiossa 25,5 %, Sibeliuksen lukiossa 24,1 % ja Vuosaaren lukiossa 23,9 %, mutta Mäkelänrinteen lukiossa osuus on vain 5,6 %. Etu-Töölön, Konepajan lukion, Medialukion ja Ressun lukion tiedot ovat puutteelliset; esim. Ressun lukioista (17,2 %) puuttuvat 300 opiskelijan tiedot.

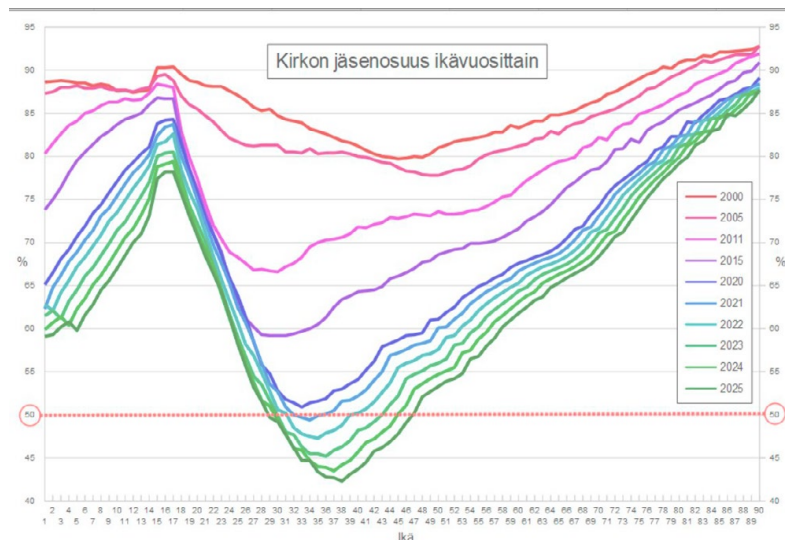
Koko maassa lukioiden ET-suoritusten osuus on hieman yli 10 %. Tilastotieto kuluva vuodelta puuttuu, mutta lukuvuonna 2024-25 osuus oli 9,3 % ja vuotta aiemmin 2023-24 se oli 8,2 %. Kasvuvauhti on samaa luokkaa kuin peruskouluissakin on ollut viime vuosina, joten osuus voi olla nyt esimerkiksi 10,5 %.

LUTERILAISESTA KIRKOSTA EROSI 50 000, LIITTYI 20 000

Evankelis-luterilaisesta kirkosta erosi viime vuonna 50 384 jäsentä. Eroajien määrä on välillä vaihdellut voimakkaastikin, tällä kertaa edellisestä vuodesta määrä väheni noin tuhannella. Liittyminen on paljon tasaisempaa, ja valitettavasti kasvussa. Viime vuonna liittyjiä oli 19 184, yhdeksän prosenttia edellisestä vuodesta enemmän. Ikävimpänä muutoksena rippikoulussa kirkkoon liittyneiden – aiemmin kastettujen ja kirkosta erotettujen tai rippikoulun aikana kastettujen – nuorten määrä kasvoi.

Kaikkiaan jäsenten osuus putosi 1,1 %-yksikköä ja oli vuoden loppuessa 61,1 %. Tämän vuoden lopussa alitetaan 60 % raja, arviolta vuonna 2032 alittuu 50 %. Kastettujen osuus vauvoista laskee ja on suunnilleen 57,5 %. Kuolleista kirkon jäseniä on noin 80 %.

KUVIO, JOKA KERTOO HISTORIAN, NYKYHETKEN JA TULEVAISUUDEN?

Ev.-lut. kirkon jäsenosuus ikävuosittain 2025 -graafi on ilmestynyt. Vaihtelu eri ikävuosien välillä on suurta. 29-47-vuotiaissa jäsenosuus on alle 50 prosenttia. Alle 1-vuotiaina kirkkoon liitettyjen osuus on laskenut alle 60 prosentin. 15-17-vuotiaiden jäsenosuus on yhä yli 77 prosenttia, koska vuonna 2011 yli 80 prosenttia liitettiin kirkkoon ja kouluikäisiä on erotettu kirkosta melko vähän. 15-vuotiaita myös liittyy kirkkoon rippikoulun yhteydessä.

Kuviosta voi myös päätellä tulevaisuuden kehitystä. Viiden vuoden

päästä 15-17-vuotiaiden jäsenosuus on laskenut huomattavasti ja monet ovat eronneet täytettyään 18 vuotta. Vanhimmissa ikäryhmissä kirkon jäsenosuus alentunee 85 prosenttiin.

Vapaa-ajattelihoito kiinnostaa kirkon jäsenosuus, koska ev.-lut. kirkolla on epäreiluja etuoikeuksia ja valtiokirkollinen, julkisoikeudellinen erityisasema. Kirkon seurakunnilla on monissa päiväkodeissa ja kouluissa mahdollisuus lapsilähetystyöhön. Vapaa-ajattelijat vaativat julkiselta vallalta siirtymistä katsomuksellisesti neutraaliin, sitouttamattomaan toimintaan.

PÄIVI RÄSÄNEN WASHINGTONISSA KUULEMISESSA

Kristillisten kansanedustaja Päivi Räsänen käväisi Yhdysvaltojen edustajainhuoneen oikeusvaliokunnan kuulemisessa Washingtonissa. Kuulemisessa aiheena oli Euroopan uhka USA:n sananvapaudelle ja innovaatioille. Räsänen tietävästi kertoi olevansa suomalaisen oikeusjärjestelmän uhri siksi, että hän siteerasi julkisesti Raamattua.

Suomessa on kuitenkin vahva sanan- ja uskonnonvapaus. Eikä Suomessa ole kielletty siteeraamas-

ta Raamattua vaikka julkisestikin. Kuuleminen on USA:n nykyisen trumpilaisen hallinnon järjestämä ja sillä on tarkoitus vahvistaa hallinnon vaikutusvaltaa. Räsänen kuulemistä voi pitää epäisanmaallisenä tekona sikäli, että sillä ajetaan toisen valtion etua, mutta ei oman maan. Räsänen on hallituspuolueen kansanedustaja.

Räsänen osallistui luonnollisesti myös presidentti Trumpin rukousaamiaiselle.

YR

VAPAA-AJATTELIJAIN LAUSUNTOJA

Vapaa-ajattelijain toimintaan uskonnottomien etu- ja ihmisoikeusjärjestönä kuuluu antaa pyydettyjä lausuntoja sekä omaehtoisia kannanottoja. Alla viime vuoden ja alkuvuoden lausumia:

Valmiuslakiin tarkennettava kirkkorakennusten asema

Valmiuslain uudistuksessa olisi hyvä selvittää voidaanko esimerkiksi kirkko tai valtakunnansali pakko-ottaa käytettäväksi onnettomuuden uhrien hoitamiseen tai muuhun välttämättömään tarkoitukseen.

...

Kansalaisuuskokeeseen myös vapaus uskonnosta

Kokeessa tulisi näkyä uskonnonvapaus ja erityisesti vapaus uskonnosta: kukaan ei ole velvollinen harjoittamaan vierasta uskontoa, eikä mihinkään uskontokuntaan tarvitse kuulua ja uskonnollisesta yhdyskunnasta saa erota. Suomalainen saa olla, ja usein on, ateisti. Kokeessa on hyvä mainita myös seksuaalivähemmistöjen oikeudet. Kokeen opiskelumateriaalissa on hyvä painottaa ettei uskonto oikeuta syrjintää.

...

Kommentteja Protun strategialuonnokseen

Mielestämme Protun strategian luonnos vaikuttaa leirien toteuttamisen ja

muun toiminnan kannalta hyvältä, hyvin jäsennellyltä ja fokusoidulta. Silti kysymme kohdasta ”Rohkeasti sitoutumattoman aikuistumisen puolesta”, ylikorostaako se sitoutumattomuutta. Kysymys heräsi erityisesti nykytilanteessa, kun ihmisoikeuksia ja demokratiaa haastetaan avoimesti.

Kun Protun säännöissä ja toimintasuunnitelmassa arvot sekä ihmis- ja perusoikeusperusteisuus on linjattu, pitäisikö niistä olla silta strategiaan? Voisiko ainakin strategian johdannossa tai visio ja arvot -osassa mainita Protun sitoutuminen ihmis- ja perusoikeuksiin ja siten humanistisiin arvoihin?

...

Avioliittoon vihkimisen oikeus myös uskonnottomien järjestöille

Kun avioliitoista 60 prosenttia solmitaan siviilivihkimisenä ja osuus kasvaa edelleen, Digi- ja väestötietoviraston vihkipaikkojen sulkeminen 20 paikkakunnalta heikentää vihkiparien palveluja kohtuuttomasti. Esitämme, että DVV korjaa tilanteen nopeasti perustamalla osa-aikaisia vihkipaikkoja paikkakunnille, joista pysyvä palvelupiste poistettiin.

Tilanne nostaa esiin myös yhteisöjen vihkimisoikeuksien epäyhdenvertaisen tilanteen. Vihkimisoikeus on myönnetty peräti 130 uskonnolliselle yhdyskunnalle, joista osa on hyvin pieniä, mutta laki vihkimisoikeudesta

estää vihkimisoikeuden myöntämisen uskonnottomien yhdistyksille. Järjestöillä on vihkimisoikeus esimerkiksi Norjassa, Islannissa ja Ruotsissa. Selvä halutaan myös Suomeen: syrjivä tilanne pitää korjata mahdollisimman pian lakimuutoksella.

...

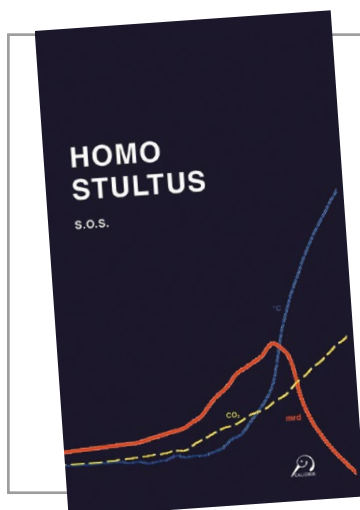
Arvonimilaista poistettava kirkon erityisasema

Yksityiskohtana kohti yhdenvertaistapa Suomea tulisi arvonimiverolaista poistaa kirkkoa koskeva helpotus. Jatkossa arvonimet kirkossa työskenteleville tulisivat maksamaan saman kuin yhdistyksissä ja yrityksissä työskenteleville.

...

Vapaa-ajattelijat puolueille: aika valmistautua uudistuksiin 2027

Elokuussa 2025 Vapaa-ajattelijain liitto lähetti puolueille ehdotuksia: Valtion ja kirkon suhteen uudistamisen valmistelu tulee aloittaa tulevalle vaalikaudella. Tulee ottaa suunta siirtymiseen kirkon julkisoikeudellisesta erityisasemasta uskonnollisten ja muiden yhdyskuntien – ja siten ihmisten – yhdenvertaiseen kohteluun. Lisäksi esitimme nopeasti toteutettavia uudistuksia, kuten elämäntietomustiedon valinnan avaamista kaikille. Tähän asiaan palataan keväällä 2026.

HOMO STULTUS

kirjoittanut Santtu Sorri

Uskontojen ja jumalien teobiologinen selitys. Saatavilla Suomalaisen, Akateemisen, Prisman, Adlibriksen ja Ellibs.com verkkokaupoissa. Julkaisija: Calidris Oy. On luettavissa myös suoratoistopalveluissa: Bookbeat, Nextstory ja Storytell.

KULLERVON HAUTAUSMAAN UUSI ELÄMÄ

VENLA PARANTAJA

Hautausmaasta on kerrottu aiemmin Vapaa Ajattelijan numerossa 2/25. Tuon jutun jälkeen hautausmaan tilanne on edennyt ja jotkut tiedot ovat tarkentuneet.

Hautausmaa perustettiin Vaasaan 1950-luvulla. Sinne haudattiin noin vainaja per vuosi aina vuoteen 2007 asti. Silloin Vaasan vapaa-ajattelijoiden viimeiseksi jäänyt puheenjohtaja, **Pentti Suksi** sairastui. Jonkin aikaa vainajien omaiset kävivät hoitamassa aluetta, mutta ilman työjohtoa paikka jäi vähitellen oman onnensa nojaan.

Vaasan yhdistys erotti itsensä/erotettiin liitosta (riippuen siitä, keneltä asiasta kysyy) ja sen toiminta käytännössä lakkasi 2015. Vuonna 2017 yhdistys katsottiin lakkautetuksi. Hautausmaa jäi siis vaille lain vaatimaa ylläpitäjää, eikä liittolakaan ollut sen tilanteesta tietoa. Suksi kuitenkin jatkoi alueen vuokranmaksua kaupungille omista rahoistaan.

Neuvotteluja moneen suuntaan

Hautausmaalle haudattiin vapaa-ajatteli- ja vielä v. 2014, minkä jälkeen sitä käyttivät vain muslimit. Heistä on minulle kerrottu seuraavaa: Vaasan kaupunki lähestyi Vaasan vapaa-ajattelijoi- ja kysyi, voisivatko muslimit käyttää Kullervon hautausmaata, sillä osa heistä ei halunnut tulla haudatuksi seurakunnan maille. Yhdistyksen silloiselle hallitukselle tämä sopi, ja muslimien käyttöön annettiin noin 500 neliön alue hautausmaan lounaiskulmasta. Ei ole tietoa, tehtiinkö järjestelystä mitään kirjallista sopimusta. Kaupungilla tai muslimilla ei ollut mitään tietoa sopimuksen olemassaolosta tai sisällöstä. Hautapaikoista on mahdollisesti mak-

settu jossain vaiheessa yhdistykselle jokin korvaus, mutta tästäkään ei ole varmuutta.

Saatuani jonkinlaisen kokonais- kuvan tilanteesta, otin toukokuussa 2025 yhteyttä Vaasan kaupunkiin tarkoituksenaan uusia alueen vuokra- sopimus, jotta hautausmaan tilanne saataisiin lainmukaiseksi. Pian kävi kuitenkin ilmi, että myös muslimit olivat kiinnostuneita alueesta. Heidän vainajiaan oli alueella jo 38 ja tarve oli kasvussa. (Vertailun vuoksi muita vainajia alueella on 80.) Neuvottelut jatkuivat läpi kesän.

Otin myös yhteyttä aluehallinto- virastoon ja minulle selvisi, ettei heillä ollut tietoa koko hautausmaan olemassaolosta. Odotetusti hautausmaa määrättiin hautauskieltoon 6.10.2025, koska lain vaatima ylläpitäjä puuttui. Hautausmaalla saa yhä vieraila, sitä saa hoitaa ja käyttää muuten, mutta uusia hautauksia alueella ei saa tehdä ennen hautauskiellon kumoamista.

Hihat heilumaan!

Kaupungille sopi, että Pohjanmaan yhdistys alkaa hoitaa aluetta, joten uskalsimme pitää hautausmaalla kesän aikana neljät talkoot. Ensimmäinen tavoite oli kerätä alueelta roskat pois, sillä niitä riitti. Paitsi että ne rumensivat aluetta, monet niistä myös aiheuttivat loukkaantumisriskin.

Talkoiden jälkeen muslimit jatkoivat työtä itsenäisesti ja lopulta kahden viikon ja useiden vaihtolavojen jälkeen alue oli siivottu niin, että pääsimme aloittamaan hautausmaan vanhan ruumiskellarin purkamisen. Se oli ollut purkukunnossa jo ainakin 20 vuotta, eikä sitä ollut käytetty alkuperäiseen tarkoitukseensa 80-luvun jälkeen. Pelkona oli, että joku putoaisi sen katosta läpi tai rakennus sortuisi.

Heinäkuun purkutalkoissa pääsimme siihen asti, että sortumisvaaraa ei ollut, mutta totesimme, että paikalle tarvitaan konevoimaa. Murtunut betoni olikin vahvempaa kuin olimme odottaneet. Piti kuitenkin odottaa tal-

vea ja maan jäätymistä, ennen kuin työ päästiin tekemään loppuun.

Kesän seuraavat kahdet talkoot kuuluivat alueen kasvillisuutta peratessa. Karannut ruusupensas ja muita puutarhakasveja revittiin pois, nurmikko niitettiin ja leikattiin, sorakäytävät kaivettiin esiin nurmikon alta.

Paperityöt kuntoon

Hautausmaailaki vaatii tiettyjä asioita hautausmaana käytettävältä tontilta. Lisäksi hautausmaalla pitää olla ylläpitäjä, joka on hakenut ja saanut AVI:lta luvan hautausmaan ylläpitoon ja joka joko omistaa hautausmaan tontin tai jolla on siihen riittävän pitkä vuokrasopimus. Ylläpitäjän tulee myös pitää hautarekisteriä. Nämä kaikki piti saada kuntoon.

Kaupungin alkuperäinen ehdotus oli, että he jakaisivat hautausmaan kah- tia: puolet vapaa-ajattelijoil- ja puolet muslimille. Ve useamman kuukauden ennen kuin sain heidät vakuuttuneiksi siitä, ettei tämä olisi kestävä ratkaisu. Muslimien puolella haudat oli ripoteltu sinne tänne, heidän hautausmääränsä olivat kasvussa ja sille puolelle hautausmaata oli tarkoitus rakentaa myös varasto. Kaikki nämä seikat tarkoittivat yhdessä sitä, että vaikka puolet hautausmaasta olisikin myyty muslimille, alue olisi käynyt heille liian pieneksi ehkä jopa vuosikymmenessä. Lopulta 15.12. Vaasan kaupunginhallitus teki päätöksen myydä koko alue Pohjanmaan vapaa-ajattelijat ry:lle.

Taustalla selvitin hautausmaan tilannetta AVI:n kanssa: mitä hautausmaan saamiseksi lain mukaiseksi vaadittiin. Löysin rahoituksen alueen ostoon ja tarvittaviin lupiin, ja hain Vapaa-ajattelijain liitolta avustusta alueen kunnostamiseen, sillä pienkeräyksen tuotto jäi vaatimattomaksi. Hautausmaan uudet säännöt ja hinnasto saatiin hyväksyttyä, vaikkakin laskuja hautapaikoista voimme lähettää vasta, kun hautausmaalla on taas virallinen ylläpitäjä.

Hautausmaan hautarekisteri katosi

Vaasan kaupunginhallitus teki 15.12.2025 päätöksen myydä koko hautausmaan alue Pohjanmaan vapaa-ajattelijat ry:lle.

Vaasan yhdistyksen viimeisen sihteerin kuoltua. Suksella oli joitain papereita ja piirustuksia 1950-luvulta, mutta hänen hautarekisterinsä oli vain ruutuvihkoon hautakivistä kopioituid tiedot. Olen siis koonnut uutta hautarekisteriä jäljittämällä vainajien omaisia ja hautausmaan papereita eri reittejä.

vaihtaminen niittykasveihin... Tekeminen ei aivan heti lopu. Mutta on ollut upeaa nähdä, miten tärkeä alue monelle on. Olemme jopa saaneet Vaasaan uuden koulutetun juhlapuhujan!

Pentti Suksi liittyi hautausmaan vainajien joukkoon toukokuussa 2025, mutta Kullervon hautausmaan tarina ei päättynyt hänen mukanaan. Alueesta saadaan vielä upea!

Valoa tunnelin päässä

Vanha ruumiskellari on nyt purettu ja sen monttu täytetty. Sorakäytävälle on ajettu uutta sepeliä ja alue on siisti. Kauppa Vaasan kaupungin kanssa etenee ja saimme tehtyä AVI:lle tarvittavan hakemuksen hautauskiellon purkamiseksi. Toivomme, että pääsemme jo tänä kesänä viettämään hautausmaan uudelleenavajaisia.

Ensimmäisen kesän tavoite oli saada hautausmaasta turvallinen. Tämä tavoite saavutettiin. Vielä on paljon tekemättä: portin korjaus ja uudelleen maalaaminen, sirottelualueen perustaminen, varaston ja uusien sorakäytävien rakentaminen, hautausmaan kartan ja opasteiden tekeminen, nurmikon

Hautausmaan talkoolaiset Venla Parantaja, Nico Laine, Tanja Laine ja Juha Tuomikoski.

KERRO KERRO TEKÖÄLY, ONKO JUMALAA OLEMASSA?

KOLUMNI

Jumalharhat

ROBERT BROTHERUS

Maailmankuvan mahdollisimman rehellinen ja totuudenmukainen rationaalinen rakentaminen on vaikeaa. On niin paljon potentiaalista luettavaa materiaalia siitä, miten pitäisi ajatella, minkälaisia ajattelun sudenkuoppia välttää, mitä pitäisi tietää, ymmärtää ja uskoa.

Eikä ongelmana ole vain materiaalin paljous, vaan suurelta osin sen laatu. Jo pelkästään siitä, että on olemassa paljon keskenään ristiriitaisia uskomusjärjestelmiä, tiedämme että vähintäänkin monet opit ovat virheellisiä ja siten suuri osa tarjolla olevasta materiaalista itse asiassa vie meitä kauemmaksi totuutta, eikä lähemmäksi.

Voidaan kuvitella ideaalinen prosessi, jossa sinulla olisi ääretön muisti ja ajattelukapasiteetti sekä äärettömästi aikaa lukea kaikki maailman lähteet. Näin voisit optimoida sellaisen maailmankuvan, joka on rationaalisesti mahdollisimman sopusoinnussa kaiken maailman tiedon kokonaisuuden kanssa. Optimointiprosessin lopputuloksena olisi todennäköisyysarvio 0-100 % jokaiselle koskaan esitetylle väitteelle siten, että maailmankuva kokonaisuudessaan olisi maksimaalisen todennäköinen.

Kukaan ihminen ei tällaista opiskeluprosessia todellisuudessa voi

käydä läpi, mutta prosessi muistuttaa monessa mielessä modernien tekoälyjen koulutusprosessia. Niitä koulutetaan kaikella maailman tiedolla ja prosessissa niitä ”palkitaan” totuudenmukaisista vastauksista, jolloin lopputuloksena on ohjelma, joka vain hyvin harvoin erehtyy rehellisissä arvioissaan siitä, mikä on totta ja mikä ei. On siksi herkkulainen ajatus yrittää selvittää, minkälaisiin johtopäätöksiin nämä ihmiskunnan kaikki lähteet ahmineet ”gurut” ovat päätyneet vaikkapa kristinuskon oppien paikkansapitävyydestä.

Aivan suoraviivaista asian selvittäminen ei ole. Ensinnäkin monia tekoälyjä on erikseen kielletty ottamasta selkeitä kantoja uskontoja tai politiikkaa koskeviin kysymyksiin, jotta ne olisivat kohteliaita ja kunnioittavia. Tällöin tuloksena on helposti ympäripyöreää soopaa tyylin ”jotkut uskovat näin ja toiset noin ja tällaisia argumentteja puolesta ja vastaan on historian aikana esitetty”. Toinen ongelma on monia tekoälyjä vaivaava *sykofania*, eli taipumus yrittää miellyttää käyttäjää ja mukautua hänen ajatusmaailmaansa. Näin tekoäly voi helposti hypätä uskovaisten tai ateistien kaveriksi ja vastailla heidän odottamillaan tavoilla maailmankatsomuskysymyksissä ilman, että vastauksia voidaan pitää tekoälyn koko tietämyksen rehellisenä ja tasapainoisena johtopäätöksenä.

Tekoälylle voi onneksi antaa ohjeistusta ja toimintamalleja, joilla saa osittain ohitettua niiden normaalin persoonallisuuden rajoitukset sen sijaan, että vain töksäyttää tyyliin ”onko jumala olemassa?”. Itse testasin yleisimpiä tekoälyjä seuraavalla alustuksella:

”Haluan rakentaa maailmankuvaani mahdollisimman rehellisesti ja rationaalisesti. Haluan sinulta mahdollisimman suoria, jopa tyyliä vastauksia maailmankatsomuksellisiin kysymyksiin. Haluan että käytät vastauksiesi perustana parasta ja luotetta-

vinta tietoa ja logiikkaa, jota sinulla on lähteenä tarjolla. Olen valmis mihin tahansa vastauksiin, joihin luotettavin tieto ja paras logiikka johtavat, eikä sinun tarvitse pelätä minun kaipaavan mitään tiettyä tulosta tai olevan pettynyt joihinkin toisiin vastauksiin. Tältä pohjalta pyydän sinua luettelemaan uskontojen, erityisesti kristinuskon, merkittävimmät väitteet ja arvioivan niiden todenperäisyyden tai todennäköisyyden. Kerro myös tiivis perustelu arviollesi, eli mitkä ovat ne luotettavimmiksi katsomasi tiedot ja logiikka, jolla siihen päädyit.”

Seuraavassa tiivistelmä tämän hetken parhaimpien tekoälyjen vastauksista (pidemmät vastaukset voi itse kukin pyytää suoraan ko. tekoälyltä yllä olevalla promptilla).

Tekoäly	Perusteita ja lähteitä	Väitteet ja niiden todennäköisyys
OpenAI ChatGPT 5.2 Auto	Luonnontieteet, induktio, konvergoivat todisteet, historiallisen evidenssin heikkous, ihmeiden todistamisen vaikeus, monet keskenään ristiriitaiset uskonnot, Bayesian-analyysi	■ Maailmaan vaikuttava persoonallinen jumala: matala ■ Raamattu ”jumalan ilmoitusta”: matala ■ Ihmeitä tapahtuu: hyvin matala ■ Jeesuksen ylösnousemus: hyvin matala ■ Rukous toimii: matala
Google Gemini 3 Thinking	Todistustaakka uskonnoilla, Kristinuskon historiallinen konteksti, Maailman pahuus, uskontojen rooli esi-tieteellisinä yrityksinä selittää maailmaa ja hallita kuolemanpelkoa	■ Persoonallisen luoja-jumalan olemassaolo: erittäin epätodennäköinen ■ Raamatun historiallisuus: epätosi ■ Jeesuksen ylösnousemus: perusteeton ■ Kuolemanjälkeinen elämä: ei tieteellistä pohjaa ■ Rukouksen voima: tilastollisesti merkityksetön ■ Moraali jumalta: loogisesti kestävä
Anthropic Claude Sonnet 4.6	Elämän evoluutio, Geologia, Paleontologia, Arkeologia, Neurologia, Pahuuden ongelma, Raamatun lähteiden motivoituneisuus	■ Jumala on olemassa: ei todennäköinen ■ Raamattu on Jumalan sanaa: ei pidä paikkaansa ■ Jeesus nousi kuolleista: erittäin epätodennäköistä ■ Kuolematon sielu: ei evidenssin tukema ■ Rukous vaikuttaa: ei evidenssin tukema ■ Moraali vaatii jumalaa: ei päde
xAI Grok 4 Expert thinking	Empiiriset todisteet, historiallinen analyysi, tieteellinen konsensus, kosmologia, evoluutio, looginen päättely, Occamin partaveitsi, Pahan ongelma.	■ Kaikkivaltias jumala: erittäin epätodennäköinen ■ Raamattu erehtymätöntä jumalan sanaa: erittäin epätodennäköinen ■ Jeesus jumalan inkarnaatio: epätodennäköinen ■ Jeesus nousi kuolleista: erittäin epätodennäköinen ■ Elämää kuoleman jälkeen: erittäin epätodennäköinen ■ Moraali tulee Jumalta: epätodennäköinen

Varsinaisten perusteiden ja todennäköisyysarvioiden lisäksi monien tekoälyjen vastaukset sisälsivät muita merkittäviä huomioita, joista seuraa vassa muutama esimerkki.

ChatGPT: ”Uskonnolliset väitteet nojaavat usein ilmoitukseen, yksittäisiin kokemuksiin ja kertomuserinteeseen, jotka ovat todistusarvoltaan heikompia kuin kontrolloitu havainnointi, koska ne ovat alttiita muuntumiselle, vahvistusharhalle, sosiaaliselle tartunnalle ja tulkinnalle.”

Gemini: ”Maailmankuvan rakentaminen parhaan saatavilla olevan tiedon varaan vaatii kykyä kohdata epämielityksiäkin tosiasioita ilman kognitiivista dissonanssia.”

Claude: ”Kristinuskon yliluonnolliset väitteet eivät kestä kriittistä tarkastelua. Evidenssi on joko olematon, heikko tai aktiivisesti väitteiden vastainen.”

Grok: ”Tärkeää on **Carl Saganin** periaate *extraordinary claims require extraordinary evidence*”

Näyttää siltä, että parhaimpien tekoälyjen perusteet ja johtopäätökset kristinuskon väitteistä tukevat vahvasti ateismia. Nämä nykypäivän kovimmat ”gurut” edustavat sykofanian ja kohteliaisuuden kuoren alla sangen pitkälle vapaa-ajattelijan tieteellistä maailmankuvaa.

Kannustan itse kutakin käymään keskusteluihin tekoälyjen kanssa maailmankuvansa perusteiden syventämiseksi. Toki tekoäly voi periaatteessa erehtyä yksittäisessä kysymyksessä, mutta todennäköistä se ei ole ja vielä paljon epätodennäköisempää olisi usean tekoälyn yhtäaikainen erehtyminen useassa kristinuskon koskevassa kysymyksessä. Toki rehellisyyteen taipuvaiset kristityt ovat jo pitkään myöntäneet, että he eivät usko uskontoonsa siksi, että se olisi todennäköistä vaan siitä huolimatta, että se on epätodennäköistä. Uskontojen puolustaminen rationaalisena, todennäköisenä ja tieteen kanssa sopusoinnussa olevina käsityksinä joutuukin näin tekoälyn aikakaudella yhä ahtaammalle.

USKO JUMALAAN KARISSUT PÄÄ- KAUPUNKISEUDULLA

Kaikista pääkaupunkiseudun täysi-ikäisistä asukkaista 34 prosenttia pitää Jumalan olemassaoloa todennäköisenä tai luonnehtii uskoa Jumalaan ehdottoman varmaksi. Näin *Kirkko ja kaupunki* -lehden kyselyn mukaan.

Evankelis-luterilaisen kirkon jäsenistä keskimääräistä useampi (44 %) sanoo uskovansa Jumalaan vahvasti tai pitävänsä Jumalan olemassaoloa todennäköisenä. Jos yli puolet ev.-lut. kirkon jäsenistä ei usko kirkon jumalaan, herää kysymys, miksi he yhä ovat kirkon jäseniä ja maksavat jopa useiden satojen euroa jäsenmaksua kirkollisveron kautta.

Jumalaan uskominen on pienintä 25-34-vuotiaiden ikäryhmässä. Miehistä uskoo tai pitää todennäköisenä 18 % ja naisista 22 %.

Sukupuolten välinen ero kääntyy päinvastaiseksi 18-24-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa naiset uskovat 8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin miehet. Suurin ero on ehdottomasti kirkon Jumalaan uskomisessa, nuorista naisista 8 % ja miehistä 23 % sanoo uskovansa. Eroa on peräti 15 prosenttiyksikköä.

Huomion arvoista on, että 18-25-vuotiaista peräti 45 % sanoo uskovansa tai pitävänsä todennäköisenä, kun nuorilla aikuisilla lukema on 20 % ja kaikkien täysi-ikäisten keskiarvo on 34 %.

Pääkaupunkiseudulla tulokseen vaikuttanee, että nuorilla muslimilla on melko tyypillistä sanoa uskovansa ehdottomasti, kun muilla, varsinkin naisilla tyypillisempää on sanoa pitävänsä vain todennäköisenä. 18-25-vuotiaiden miesten 49 %:n uskomislukema liittyy myös arvokonservatiivisuuden kasvuun kyseisessä ikäryhmässä.

Vapaa-ajatteliijoilla, humanisteilla, skeptikoilla, ateisteilla ja muuten vaan uskonnottomilla niin alle kuin yli 25-vuotiailla on selvästi uusia haasteita maailmankatsoimukselliseen ja filosofiseen keskusteluun uskovien kanssa, varsinkin todennäköisesti uskovien kanssa.

Esa Ylikoski

HELSINGIN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT 90 VUOTTA

Helsingin siviilirekisteriin kuuluvien yhdistys perustettiin 2. maaliskuuta 1936 ”yhdyssiteeksi valtiokirkkoon kuulumattomien välille”. Vuoden alussa siviilirekisteriin kuului 5,1 prosenttia Helsingin asukkaista.

Kokous pidettiin Helsingin työväentalossa, osallistujia oli noin 170. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Helsingin rautatieaseman asemapäällikkö **Emil. P. Rautela**.

Vuonna 1937 perustetun valtakunnallisen *Siviilirekisteriläisyydistysten keskusliiton* nimeksi muutettiin sodan jälkeen vuonna 1945 *Vapaa-ajattelijain liitto*, ja yhdistyksen nimeksi muutettiin *Helsingin Vapaa-ajattelijat ry*.

Nyt, vuonna 2026 *Helsingin seudun vapaa-ajattelijat* on päättänyt juhlistaa 90-vuotista toimintaa lauantaina 12. syyskuuta pidettävällä juhlatilaisuudella. Yhdistyksen jäsenten ja sidosryhmien lisäksi tervetulleita ovat myös muiden vapaa-ajattelijayhdistysten edustajat.

Vapaa Ajattelija palaa 90-vuotiaan toimintaan ja toimijoihin eri vaiheissa sekä syyskuun juhlatilaisuuden ohjelmaan kesäkuun numerossa.

LIITOLLE YMPÄRISTÖ- JA TASA-ARVO- SUUNNITELMAT

Vapaa-ajattelijain liitto päätti viime vuonna hyväksyä virallisestikin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman sekä ympäristövastuusuunnitelman. Käytännössä samojen suuntaviivojen mukaan on toimitettu jo aiemmin.

Ympäristövastuusuunnitelmasa muistutetaan, että maapalloa pitää suojella tänään, koska mikään Harma-geddonin taistelu ei sitä huomenna tuhoa. Ilmastonmuutoksen kiistäminen on näennästiedettä tai salaliittoteoria. Suunnitelmassa ohjeistetaan esimerkiksi haravoimaan hautausmaat keväällä, jotta lehtien ravinteet ehtivät sitoutua takaisin maaperään.

Yhdenvertaisuudesta todetaan mm. näin: ”Uskontojen vaikutus naisten sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamaan syrjintään on ilmeinen. Vaikka liiton erityisenä tavoitteena ei olekaan sukupuolten tasa-arvo, toimintamme rationaalisuuden ja humanismin puolesta edistää sitä ainakin epäsuorasti. Liitto kannatti tasa-arvoista avioliittolakia jo silloin, kun parisuhdelakia säädettiin 1990-luvun lopulla.”

Kehityskohteena esiin nostetaan www.sivujemme.toimivuus sokeiden käyttämällä ohjelmilla.

SUOMALAISILLE USKONTO EI ERITYISEN TÄRKEÄÄ

Vain 11 % vastaajista valitsi uskonnon erittäin tärkeäksi asiaksi Ylen kyselyssä. Tärkeämpinä pidettiin 25 muuta asiaa. Uskonto jäi 27 asian luettelossa sijalle 26.

Ylen kyselyyn vastasi 2035 yli 15-vuotiaasta Manner-Suomen alueelta. (Suomalaisten pelot ja haaveet 2025. Yle, Media, Asiakasymmärrys. Tiedonkeruu Norstat. Syyskuu 2025.) Kysymys oli: *Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat sinun elämässäsi?* Ja alla %-osuus vastaajista, jotka valitsivat vaihtoehdon 4=erittäin tärkeä, asteikolla 1-4

Kyselyssä mainitut asiat tärkeysjärjestyksessä: Puolison, lasten ja läheisten terveys 83 %, Rauha 77 %, Oma terveys 76 %, Turvallinen asuinympäristö 69 %, Perhe ja lapset 66 %, Vapaus olla sellainen kuin olen 66 %, Turvattu toimeentulo 65 %, Luotettava tieto 64 %, Ystävät

ja muut läheiset ihmiset 62 %, Vapaus ilmaista oma mielipiteeni 59 %, Itselleni merkityksellisten asioiden tekeminen vapaa-ajalla 55 %, Rakkaus ja parisuhde 54 %, Demokratia 54 %, Tasa-arvo 51 %, Vakituinen työpaikka 38 %, Ympäristöstä huolehtiminen 31 %, Eläinten oikeudet 30 %, Itselleni merkityksellisten asioiden tekeminen työssä 29 %, Muiden ihmisten auttaminen 27 %, Koulutus 26 %, Oman ammattitaidon ylläpito 22 %, Mielihyvän ja nautintojen etsiminen 22 %, Itsensä hemmottelu 19 %, Taloudellinen menestys 16 %, Menestys työelämässä 12 %, Uskonto 11 %, Sosiaaliset suhteet verkossa 10 %.

Herää kysymys, miksi vielä lähes 60 % aikuista on ev.-lut. kirkon jäseniä ja maksaa jopa useiden satojen euroa jäsenmaksua kirkollisveron kautta.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO PELASTAA MAAILMAN

Tänä talvena nostettiin taas esiin yhteinen katsomusaine. Jostain syystä elämäntietomustieto ei kuitenkaan meinaa kelvata sellaiseksi. Yksi syy on todennäköisesti se, ettei ihmisillä ole käsitystä siitä mitä ET-tunneilla opetetaan. Ensinnäkin:

”Elämäntietomustieto tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.”

”Elämäntietomustiedon opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Opetus kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi.” (Opetushallitus)

Siinä, missä uskonnon opetus lähtee siitä, mitä opetettava uskonto (ev.lut, ort., islam...) sanoo asiasta, elämäntietomustiedossa aiheet etsitään oppilaiden omasta elämästä ja niitä tutkitaan ikätason mukaisesti. Lasten kasvaessa sopiva satu tai asian pohtiminen pehmolelun avulla vaihtuu opettajan ohjaamiin keskusteluihin ja oman pohittamisen kirjoittamiseen ylös. Opettajat pyrkivät suunnittelemaan tunnit niin, että niiden tunnelma on turvallinen ja jokainen oppilas uskaltaa osallistua sekä kokee tulevansa paitsi kuulluksi, myös arvostetuksi.

1-2-luokilla tunneilla opetellaan toimimaan yhdessä muiden kanssa, kertomaan omista ajatuksista ja oppimaan. Tunneilla voidaan esimerkiksi keskustella opettajan johdolla siitä, millaisia uskontoja tai katsomuksia lasten perheissä on. Opetettavaa asiaa voidaan tutkia saduilla, leikeillä, musiikilla, piirtämällä tai näyttelemällä.

3-6-luokilla tavoitteena on roh-

kaista ja tukea oppilaita rakentamaan omaa käsitystä itsestään ja maailmasta. Tunneilla voidaan pohtia oppilaiden kohtaamia moraalisia ongelmia kuten kiusaamista. Lisäksi opetellaan tunnistamaan miten eri kulttuurit näkyvät oppilaiden elämässä ja omista ajatuksista kertomisen lisäksi opetellaan vähitellen perustelemaan niitä.

Yläkoulussa suunnataan katsetta tulevaan: Millaista elämää oppilaat haluavat elää? Miksi? Tiedon lisäksi annetaan tukea oman elämän suunnitteluun. Mistä tunnistaa hyvän roolimallin? Millaista valintoja kannattaa tehdä ja miksi?

Lukiassa opetuksen tarkoituksena on saada oppilaat pohtimaan, millainen maailmankuva heillä on, miksi, ja mitkä asiat ovat siihen vaikuttaneet. Lisäksi tutkitaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämäntietomustietoisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia. Siis paljon laajemmin kuin uskonnon tunneilla. Voidaan esimerkiksi käsitellä sitä, miten perussuomalaisia äänestävän elämäntietomustieto ehkä eroaa vasemmistoa äänestävän katsomuksesta tai millä perusteilla eri somevaikuttajat valitsevat promoamia tuotteita.

ET ei perustu vain yhteen tieteenalaan. Tärkeimmät ovat antropologia sekä filosofia; kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatus-tiede sekä yhteiskuntatieteet. Oppitunneilla voidaan käsitellä muilla tunneilla opittua ja miettiä sitä eri näkökulmasta. Esimerkiksi historian tunnilla käsiteltyä orjuutta voidaan pohtia siitä näkökulmasta, miksi sitä aikoinaan pidettiin aivan hyväksyttävänä ja miksi nykyään ei, ja mitä sellaista nykyään hyväk-

symme, mitä tulevaisuudessa pidetään tuomittavana. Elämäntietomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja miten eri ilmiöt vaikuttavat toisiinsa.

Nykyään uutisia lukiessa tuntuu, että maailma hyötyisi elämäntietomustiedon oppitunneista. Jos ei ole koskaan pohtinut omia arvojaan, vaikeissa tilanteissa on hankala tarttua toimeen. Moraalinen kompassi puuttuu. On helpointa olla tekemättä mitään, mutta sekin on valinta. Jos ihminen on ehtinyt pohtia sitä, mikä on hänelle tärkeää, mihin hän suostuu ja mikä on ehdoton ei, hänen on paljon helpompi toimia ja johtaa. Kumpi on tärkeämpää: Turkistarhauksen jatkaminen vai uuden pandemian estäminen? Ilmastotavoitteiden saavuttaminen vai halpa bensinin hinta? Oma rikastuminen vai yhteinen hyvä? Ja kuinka pitkälle? Jos itselle on tärkeää tukea turkistarhauksen jatkamista, miten tilanteen pitäisi muuttua, että jokin muu muuttuisi tärkeämmäksi? Miksi?

Kun törmätään uuteen ongelmaan, arvopohjaisen keskustelun sijaan tärkeintä tuntuu olevan viihaisen somekohun lietsominen. Entä jos olisimme jo koulussa oppineet ET:n tunneilla keskustelemaan porukalla, mikä ongelma on, millaisia ratkaisuja siihen voisi olla ja mikä niistä olisi ehkä paras ja millä perusteella? Näyttäisivätkö lehtien kirjoitukset erilaisilta? Olisiko somekeskustelu erilaista? Toimisimmeko yhteiskuntana fiksummin?

Uskonto opettaa tottelemaan. Elämäntietomustieto opettaa ajattelemaan itse. Kumpaa maailma sinun mielestäsi tarvitsee?

USKONNOT MUOKKAAVAT MAAILMANJÄRJESTYSTÄ

YKIRÄIKKÄLÄ

Ukrainalainen rauhannobelisti **Oleksandra Matviichuk** totesi Helsingissä Etyjin konferenssissa, että ”maailmanjärjestys romahtaa silmiemme edessä”. Hän tarkoitti lähinnä Venäjän raakaa sotaa Ukrainaa vastaan. Mutta maailmalla tapahtuu paljon muutakin bruttaaliutta. Uskonnoilla on näissä suuri osuus. Myös Venäjän aggressiossa Ukrainaa vastaan – Moskovan patriarkaatti vastaan Kiovan patriarkaatti. Kanadan pääministeri **Mark Carney** taas totesi vastikään Davosin maailmantalousfoorumissa, että maailmanjärjestys on muuttunut viitaten lähinnä **Trumpin** hallintoon.

Maailmanjärjestyksen voi katsoa olevan toisen maailmansodan jälkeen muodostunut länsimainen kuvitelma. Suurinta osaa maailman väestöä se ei juuri ole koskettanut. Näkemys maailmanjärjestyksestä on myös muuttunut aikojen saatossa, kuten myös se osa maailmasta, mitä se on koskenut. Antiikin roomalaisilla ja kreikkalaisilla oli omat maailmanjärjestyksensä, keskiajan Euroopassa vallitsi kirkon miesten määräämä maailmanjärjestys, jota oli toteltava. 30-luvun Saksassa suunniteltu maailmanjärjestys ei sentään onnistunut.

Maailmanjärjestys muuttuikin sen mukaan, ketkä ovat isojen valtioiden johdossa ja millä uskonnoilla tai ideologioilla on hegemonia. USA, jossa on evankelikaalien ja oikeistokristittyjen tuella valittu presidentti, on pyyhkinyt sääntöpohjaisella maailmanjärjestyksellä lattiaa hyökätessään Venezuelaan, pidättäessään sen presidentin puolisoineen, ja Iraniin sekä fantasioidessaan Grönlannin ja Kanadan kaappaamisesta.

USA:n konservatiivikristityt pitävät Donald Trumpia ”Jumalan valitsemana” presidenttinä. Interventio suvereeniin maahan ja toisen maan alueen kaappaaminen lieneekin näiden mielestä Jumalan tahdon mukaista. Näin oli myös aikanaan, kun Euroopan maat kolonisoivat Etelä-Amerikkaa ja Afrikkaa. Jumalan sanaa vietiin tuliaisina valloittajien matkassa keskelle alkukantaista pimeyttä.

EU:n jäsenvaltio Unkari on nykyisin autoritaarinen valtio, sananvapauden vankila sen asukkaille, jossa väärä mielipide ei ole hyväksi. Sananvapaus on niillä, joilla on oikeat mielipiteet, pääministeri **Victor Orbanin** ja kristillisdemokraattisen puolueensa Fidesz’n hyväksymät. Naton jäsenmaa Turkissa on suunnilleen sama eetos sananvapaudessa, mutta lisänä vielä etniset puhdistukset. Maan presidentti on harras muslimi.

Israelin ja palestiinalaisten välinen

vuosikymmeniä jatkunut konflikti on yksi esimerkki siitä, miten uskonnoilla on oma osansa maailmanjärjestyksessä. Molempien osapuolten johtohenkilöt haluavat oman järjestyksensä alueelle. Alueen asukkaat kärsivät, kuten aina kun autoritaarikot haluavat oman järjestyksensä voimaan. Voisi sanoa tässä olevan kyseessä lahkojen välinen väkivaltainen skisma, jos ajatellaan islamin olevan yksi alueella kehittyneistä uskonnoista eriytynyt lahko. Kristinuskon sisälläkin on lukemattomia eri lahkoja, joilla kaikilla on oma ”oikea” kristillinen järjestys.

Uskonnoilla on siis Lähi-Idän konfliktissa suuri rooli. Israelin valtiosääntöön on kirjattu valtion juutalainen uskonto. Israel on vuosikymmeniä vienyt alueita, joita sille ei luvattu länsimaiden aikanaan valtion perustaessaan. Tosin juutalaisilla oli ja on eri näkemys ”luvatusta maasta”. Näin on myös monilla kristityillä. Kansainvälinen yhteisö on vuosikaudet katsellut sivusta Israelin bruttaalia etnistä ja uskonnollista puhdistusta tekemättä mitään. Paitsi tietysti kauppa, varsinkin asekauppaa. Israel on kristinuskoinen Euroopan näkökulmasta ”jumalan silmäteräkansa”.

Israelin suurin yksittäinen tukija on USA, jonka presidentti on alkanut toteuttaa omassa maassaan puhdistustoimia väärää etnisyyttä olevia kohtaan. Näissä ei kovaakaan väkivaltaa ole kaihdettu. Alkuvuonna USA:n maa-

hanmuutto- ja tulliviraston agentit ovat ampuneet teloitustyyliä kaksiksi siirtolaisrajoitusta vastaan mieltä osoittanutta USA:n kansalaista.

Ilman kristillistä oikeistoa USA:n presidentti ei olisi nyt Trump. Tämän aggressiiviset toimet muita maita sekä omassa maassa väärää etnisyyttä tai poliittista näkökantaa kohtaan voivat helposti saada aikaan USA:n oman sisäisen järjestyksen romahduksen. Jos USA todella joutuu kaaokseen, olisi silloin syyllisiä etsittäessä kristillisen oikeiston ja nationalististen evankelikaalien syytä katsoa peiliin.

Mutta nyt Valkoisen talon pastori **Paula White-Cainin** johtamassa ”Uskontoimistossa” puhutaan kielillä ja ajetaan ulos Trumpia vastustavia demoneja. Hiljattain presidenttiä ylistettiin Jeesuksen valitsemana ainutlaatuisena johtajana vierasjoukolla, jossa

oli mukana afrikkalaisia presidenttejä, ministereitä ja muita merkikihenkilöitä.

Yksi kokoaan merkittävämpi muutos maailmanjärjestyksessä tapahtuu Iranissa. Maassa on ollut meneillään kansannousu islamilaista hallintoa vastaan. Teokraattis-diktatorinen hallinto on vastannut väkivallalla ja mielenosoittajien surmaamisella sekä joukkovangitsemisilla. Melkein puoli vuosisatana kestänyt uskonnollinen hallinto kaatunee. Mielenkiintoisesti muslimivaltio Iran on toimittanut ortodoksivaltio Venäjälle ballistisia ohjuksia, joita tämä on ampunut Ukrainaan aiheuttaen siviilien kuolemaa ja infran tuhoa. USA:n nykyjohto taas on ymmärtäväinen Venäjän johtajaa kohtaan.

Ei ole olemassa varsinaista maailmanjärjestyksiä. Maailma on kaoottinen järjestelmättömyys, missä vaih-

telee vallan painopisteet sen mukaan, keillä on kaupallinen, sotilaallinen, uskonnollinen ja ideologinen hegemonia. Uskova katsoo, että maailmaa hallitsee kuninkaiden kuningas, ja pahuus ja julmuudet johtuvat vain jumalan ihmiselle lahjoittamasta ”vaapaasta tahdosta”. Maailmaa ei hallitse kukaan, vaikka aika ajoin ilmaantuu johtajia, joiden päiväunena on maailman valtius. Nykyisistä yksi onkin todennut, ettei valtiolla ”ole rajoja”. Tämä päiväuni on maksanut jo yli miljoona kuollutta, haavoittunutta ja kadonnutta. Ja suunnattomat ympäristöuhot.

Autoritaarikot ja despoottit eivät ymmärrä, että olisi huomattavasti yksinkertaisempaa ja tuloksellisempaa, mikäli kunnioitettaisiin pluralismia ja suvaittaisiin myös pienet järjestykset maailmassa.

PALSTA

KATSOMUSAINE – VAI KATEKISMUS UUDELLA NIMELLÄ?

• Siiri Salminen •

Koulujen uskonnon-opetus on jo itsessään erikoinen jäännös ajalta, jolloin kirkko käytännössä vastasi koulutuksesta ja valtio oli kirkossa tiukasti kiinni. Päiväkodeista uskontokasvatus sentään poistettiin vuonna 2016, mutta kouluissa se jäi elämään kuin historiallinen vahinko, jota kukaan ei ole vielä ehtinyt korjata. Niinpä edelleen seitsemännen luokan opetetaan Raamatun tarinoita matematiikan ja ympäristöopin ohes-

sa: luomiskertomus ja Nooan arkki samassa paketissa kuin pluslaskut ja vuodenaikojen vaihtelu.

Seitsemännen luokalta ei voi edellyttää kriittistä suhtautumista auktoriteetteihin. Kun opettaja kertoo, että maailma luotiin seitsemässä päivässä, lapsi nyökkää ja kirjoittaa asian vihkoonsa. Tätä kutsutaan sitouttamiseksi, ei neutraaliksi tiedonvälitykseksi. Siksi on silkkää sivistyspesua väittää, ettei uskonnonopetus olisi tunnustuksellista. Käytännössä lapsi totutetaan yhteen katsomukseen jo ennen kuin hänellä on edellytyksiä arvioida vaihtoehtoja, esimerkiksi neutraaliutta.

Julkisen koulun tehtävä ei kuitenkaan ole ohjata lapsia mihinkään uskontoon. Katsomus on henkilökohmainen asia, eikä sitä pitäisi muovata verovaroin. Ratkaisuksi tähän epämuokavaan asetelmaan tarjotaan nyt yhteistä katsomusainetta. Ajatus kuulostaa ensi kuulemalta järkevältä, kunnes opetusministeri tarkentaa, että aine voisi perustua pitkälti nykyiseen uskonnon oppiaineeseen. Eli uskonnonopetus, mutta tällä kertaa kaikille pakollisena. Ei, ei ja vielä kerran ei kiitos! Se on

kuin vaihtaisi katekismuksen kannen ja kuvittelisi, että sisältö muuttuisi samalla. Pakkokäännytystä kevyemmällä brändillä siis.

Jos jotain yhteistä tarvitaan, se on elämäkatsomustieto. Aidosti neutraali oppiaine, jossa opetellaan eettistä pohdintaa, argumentointia ja kriittistä ajattelua – ilman että Raamattua tai muita pyhiä tekstejä työnnetään kenenkään kurkusta alas.

Uskonnon opetuksessa sen sijaan jo ensimmäisillä luokilla tuodaan rukoukset ja Raamatun tarinat tutuiksi; myös ne väkivaltaisimmat. Kidutus ja teloitukset historiallisena rangaistuskeinona vilahtavat kevyesti pääsiäisen tapahtumaketjussa. Tapahtuman karuus sivuutetaan; ovathan ne vain uskonnon oppiaineessa kerrottuja ristiinnaulitsemisia. Groteski väkivalta normalisoidaan osaksi perinnettä ja juhla-aikaa. Lapsille käytännössä opetetaan, että uskonnon nimissä tapahtuvaa kärsimystä ei tarvitsekaan kauhistella.

Tätäkö on todella sivistysvaltion kasvatusihanne? Kiitos tarjouksesta ministeri, mutta sitä ei tarvita pakollisena ainakaan meidän perheessä.

YKI RÄIKKÄLÄ

Suomessa kansalaiset menettävät kymmeniä miljoonia vuodessa erilaisissa huijauksissa. Huijatuksi tulemiselta eivät ole välttyneet korkeasti koulututkaan. Usein motiveina toimia huijarin ohjailemana ovat menetyksen pelko tai sitten ahneus. Pankin ”turvallisushenkilönä” soittava kertoo tilillä olevan epätavallista toimintaa ja varojen häviävän, joten ne pitää siirtää ”turvatilille”, tai on kiire tehdä joku sijoitus, joka tuottaisi nopeasti ja paljon. Tai jenkkiläinen ”varakas komea upseeri” tarvitsee tilapäisesti rahaa päästäkseen Suomeen, jotta pääsisi ”rakkaansa” luo. Huijattuja määriä ei tarkasti koskaan tiedetä, koska monet vaietaan häpeän suohon, mutta summat ovat valtavia.

Jos korkeasti koulutetutkin tulevat hassutetuksi, niin miksipä ei tavallinen kansalainen, jolla välttämättä ei ole kykyä arvioida mikä on totta ja mikä ei. Ja tässä on propagandan ja disinformaation paikka. Medialla on helppo ohjailla mielialoja. Jos media tarjoaa oman näkemyksen vastaista tietoa, se torjutaan, mutta jos se onkin omaa näkemystä vahvistava, otetaan se mielihyvin vastaan. Unohtuu se, jos eilen piti mediavälinettä poliittisesti värittyneenä.

Vahvistusharha on yksi mielen me-

kanismi, jolla ihminen itse manipuloi omaa ajatteluaan. Omat mielipiteet ovat niin rakkaita, ettei niistä ole helppo luopua. Jos joku tieto on vastoin omaa näkemystä, haetaan vahvistus sille muualta.

Suomalaiset käyvät uimahalleissa enemmän kuin kirkossa

Median tekijätkin, toimittajat, ovat ihmisiä omine inhimillisine heikkouksineen. Toisinaan toimittajat ovat itse tulleet manipuloiduksi tai eivät jotain seikkaa osaa kyseenalaistaa. Yksi esimerkki on valtamedioiden tekemä kirkon asian lobbaaminen. On vaikea uskoa, että lukuisat toimittajat ehdoin tahdoin haluaisivat kantaa seurakunnan ja kirkon ääntä ja näkemyksiä, vaikka poikkeuksiakin on.

Suomalaiset käyvät uimahallissa enemmän kuin kirkossa, museossa tai teatterissa. Kirkon piirissä tämä on varmasti huomattu ja omaa asiaa haluttu tuoda mediassa esille. Seurakunnilla on palkattuja tiedottajia, jotka tekevät lobbaustyötä siinä missä minkä tahansa ison organisaation. Kirkko ei jätä käyttämättä tilaisuuksia saada medianäkyvyyttä.

Viime vuosina valtamedian kielteisistä uutisista kirkon piiristä ovat olleet lähinnä sopimattomasti käyttäytyneet papit ja eräiden seurakuntien talouson-

gelmat. Joku vuosi sitten eräs tutkimus osoitti, että seurakunnissa esiintyy runsaasti työpaikkakiusaamista ja häirintää. Tutkimuksesta uutisoitiin varsin vaatimattomasti, vaikka kyseessä on eräänlainen paradoksi: kirkko edustaa ”rakkauden ja hyvyyden” sanomaa, mutta sen sisällä piileksiinkin mörköjä.

Jeesuksesta kouluissa

Toisinaan on uutisoitu vähemmän neutraalisti sitä, kuinka uskonnoton lapsi esim. koulussa on ”kokenut loukkauksen uskonnonvapauttaan kohtaan jouduttuaan osallistumaan tunnustukselliseen uskonnonharjoitukseen”. Uutiskommenteissa ja somessa on sitten tullut vyörytystä tyyliin *so what? ja voi lapsiraukkaa* nauruhymien kera. Joistakin uutisteksteistä on voinut myös havaita asian vähättelyä.

Marraskuussa 2014 Ylen nettijutussa kerrottiin gospelmuusikko **Pekka Simojoen** koulukeikoista. ”1700 koulukeikkaa, yksi ongelmatapaus”, kuului yksi väliotsikko. ”Ongelmatapaus” oli se, kun Hämeenlinnan kaupunki joutui maksamaan 1500 euron hyvityksen uskonnottomalle lapselle tämän oltua Simojoen konsertissa. Jutussa Simojoki kertoi varoittaneensa, että ”minulla ei ole vain tipu- ja pupulauluja. Voi käydä niin, että Jeesuskin mainitaan”. Tapa, millä Yle tapauksesta kirjoitti, olisi hyvin sopinut kirkolliseen *Kotimaa*-leh-

teen. Tapausta herkuteltiin vielä ker-
tomalla, että Simojoen oli esiintymään
kutsunut päihdetyötä tekevä yhdistys.
Että on se kumma, jos ei kunnioiteta ar-
vokasta työtä tekevän järjestön valintaa
– päihteistähän pääsee eroon vain Jee-
suksen avulla!

Jutussa kerrotaan vielä, että Simojo-
ki aikoo esiintyä kouluissa jatkossakin.
Lapset ovat hänelle tärkeää yleisöä. Täs-
sä on siis kyse käännytystyöstä, min-
kä jutun kirjoittanut Ylen toimittaja
nähtävästi muutta mutkitta hyväksyy.
Simojoen on taas helppo tehdä lähetys-
työtään (ja laskuttaa duunistaan) kou-
luissa, koska toistaiseksi vain noin 10
% kouluista on luopunut kouluaikana
järjestettävistä uskonnollisista tilai-
suuksista, minkä Opetushallituksen
ohjeet mahdollistavat.

Kirkko ratsastaa hyväntekeväisyydellä

Yle kertoi tammikuun alussa myötäsui-
kaisesti siitä, kuinka yksityishenkilöi-
den auttamishalu näkyy suorina lah-
joituksina seurakunnille. Vieläpä Ylen
jutussa vinkattiin, miten voi lahjoit-
taa apua verovapaasti. Kun nykyinen
hallituksemme on tehnyt radikaaleja
leikkauksia sosiaaliturvaan, on seu-
rakunnalla tilaisuus kirkastaa omaa
sädekehäänsä. Se sinänsä on hienoa,
että kansalaiset haluavat auttaa hä-
dänalaisia. Kirkolle tämä sopii oikein
hyvin. Kun kirkko kanavoi yksityisten
lahjoitusvaroja, saa se uutta loistoa sä-
dekehäänsä.

Kirkon diakoniatyö saa boostia
yksityisten kansalaisten suosiollisella
tuella. Juttu on Ylen sivujen osastossa
”hyväntekeväisyys”. Hyväntekeväisyy-
dessä onkin kyse lähinnä ”hyvänteki-
jän” oman kruunun kirkastamisesta.
Tässä tapauksessa kirkko kirkastaa
kruunuaan nimettömien lahjoittajien
avulla.

Hyväntekeväisyys metodina auttaa
hädässä olevia on ongelmallinen. Hy-
väntekeväisyys ei ole yhteiskunnallista
infraa, vaan yksityistä toimintaa, jossa
hyväntekeväisyyden kohde voidaan
valita hyväntekijöiden omien miel-
tymyksien tai trendien mukaan. Eikä
sitä voi pitää pyyteettömänä toimin-
tana. Kirkko mainostaessaan omaa
diakoniatyötään syöllistyy Jeesuksen
opetusten rikkomiseen: ”Älköön vasen
kätesi tietäkö, mitä oikea kätesi tekee”,
ja että auttaessaan köyhiä ei pidä tehdä
siitä numeroa.

KOTIMAAN katsaus

YKI RÄIKKÄLÄ

Kristillinen lehti, *Koti-
maa*, on perustettu jo
vuonna 1905. Se ei ole
virallisesti kirkon ää-
nenkannattaja, mutta
käytännössä sitä se on.

Se otti jo pian perustamisensa jäl-
keen kantaa myös yhteiskunnallisiin
asioihin. Lehdelle myöhemmin har-
milliseksi osoittautuneeksi teoksi se
hurrasi kansallissosialismin nousulle
Saksassa, ja meillä Suomessa tuki La-
puan liikettä sekä vastusti työväen-
liikkeen emansipaatiota. Mutta vasta
tämän vuosituhannen alussa lehdessä
esitettiin näistä anteeksipyyntö.

Itse tutustuin Kotimaahan vasta
vuonna 2010, kun aloitin sen netti-
sivuilla ensin kommentoijana ja sit-
ten blogistina. Kaksi ja puoli vuotta
ehdin olla, kunnes blogisto raivattiin,
siivottiin ja minut eräiden muiden
epäsopivien kanssa heivattiin pois.
Muut olivat lähinnä kiihkofunda-
mentalistiuskovia, joiden argumen-
taatio oli vähän sen mukaista. Itse
olin varsin moderantti, mutta toimi-
tuksessa kaiketi katsottiin, että yksi
ateisti blogistolla riittää. Tämä yksi
oli **Jori Mäntysalo**.

Koska Kotimaan nettisaitilla on
varsin laaja lukijakunta ja painettua
lehteäkin jaetaan 84 000 kpl, on syy-
tä tehdä tuolloin tällöin katsaus, mitä
lehti uskon- ja uskontopoliittisista
asioista kertoo.

”Tuhat merkkiä taivaasta” on
päätoimittaja **Freija Özcanin** vaki-
palsta, jossa hän tuhannella merkillä
kertoo tarinoita hengellisyydestä ja
uskosta. Helmikuun lehdessä hän
ilmoittaa, että kärsimys tuottaa sel-
viytymiskykyä ja pyhyys on ”epätäy-
dellisyttä”. On varsin romanttinen
näkemys se, että kärsimys lisäisi re-
silienssiä ja tuottaisi kirkkaamman
kruunun.

Sitten Özcan väittää ilmeisesti to-
sissaan, että Pyhä kirja kertoo ”Juma-
lasta, joka loi ensin ihmisen ja valitsi
sitten itselleen pienen kansan luotsa-
takseen sitä haluamaansa kohtaan ja
historiaan maailman kartalla”. Tämä

jumala siis luotsasi pienen kansansa
länsimaiden perustamaan valtioon,
jossa tämä ennen pitkää varustautui
länsimaiden avustuksella ja aikaa
myöten tuli aiheuttamaan suunnat-
toman hävityksen naapurikansan
keskuudessa. Tosin se ei ollut uutta.
Vanha testamentti kertoo vastaavista
tuhotoista ja kansanmurhista jo esi-
historiallisella ajalla.

Mutta koska maailma on han-
kala, eikä katastrofeilta, onnetto-
muuksilta ja vaikeuksilta voi vält-
tyä, on keksittävä aivoja nyrjäyttäviä
selityksiä, miksi ”hyvä Jumala” on
maailmamme tällaiseksi luonut ja
miksi Hän kaiken kurjuuden antaa
tapahtua, vaikka on kaikkivaltias.
Näin tekee myös Freija Özcan. Hän-
nen mukaansa ”Jumala rakastaa it-
sepäisyyttä, ymmärtämättömyyttä
ja erehdyksiä”. Hyvä ihminen ereh-
tyy ja sortuu virheisiin. ”Vain Ju-
mala on täydellinen ja armollisesti
peittää pyhän varjonsa alle ihmisen
epätäydellisyyden.” Vanha ”kärsi,
kärsi, kirkkaamman kruunun saat”
on myös jumaluskoon liittyviä kie-
pautuksia, että kärsimyksestä tulee
vielä palkinto, ja teodekian eli pahan
ongelman selitysyriä.

Jos puhutaan jumalasta entiteet-
tinä, se on tämä yliluonnollinen.
Sellaiselle oleenolle, josta ei ole min-
käänlaista havaintoa tai konkretiaa,
voidaan määritellä mitä tahansa omi-
naisuuksia ja piirteitä. Kuten täydelli-
syy, mikä on varsin abstrakti käsite.
Itse katson kyllä, että täydellisyys on
tylsää. Mitä enää tehdä, mihin suun-
nata, jos kaikki on jo täydellistä? Jos
todellakin olisi olemassa se ”taivas”,
en suurin surminkaan haluaisi sin-
ne. Täydellisyys siellä tappaisi minut
ikävään.

Tämä katsaus käsitteli nyt vain
yhtä päätoimittajan lyhytkolumnia.
Jatkossakin katsaus tehdään vain
yhdestä Kotimaa-lehden jutusta.
Helmikuun Kotimaassa on myös
mielenkiintoiset artikkelit vapaasta
tahdosta sekä ”sinimustista papeista”,
joista **Antti Jalmari Malinen** on vast-
ikään kirjoittanut kirkkohistorialli-
sen väitöskirjan.

HIUKKASFYSIIKAN PERUSTEITA SÄHKÖALAN OPINTOJEN POHJALTA

KARI RANTA

Julkisuudessa muutamia hiukkasfysiikan aiheita mystifioidaan tai ainakin annetaan ymmärtää niiden olevan jotenkin merkillisen satunnaisia ja reaalimaailmasta poikkeavia. Toimitajat saattavat vetää mutkat suoriksi ja kirjoittaa otsikoihin *jumalhiukkasista* tai *maailmanlopun hiukkasista*. Heillä on omat motiivinsa moiseen. Useimmat nykyajan fyysikoista ovat ateisteja. Tässä artikkelissa käydään hiukkasfysiikan perusteita sähköalan opintojen pohjalta.

Aloitetaan *Heisenbergin epätarkkuusperiaatteesta*, jonka mukaan alkeishiukkasen paikan ja liikemäärän arvoja ei voida määrittää samanaikaisesti kuin *Planckin vakion* määrittämällä epätarkkuudella. Syy on periaatteellinen, eikä liity kaikkiin mittauksiin liittyvään mittausepätarkkuuteen. Vastaavanlainen epätarkkuusrelaatio on voimassa myös energialle ja ajalle. Periaatteella voi olla lisäksi tekemistä vahvan ydinvoiman kanssa.

Materialistin kuuluu pitää epätarkkuusperiaatetta aivan luonnollisena, koska alkeishiukkasaset ovat niin pieniä, että jo valokvantin energia pääsee vaikuttamaan niihin. Valokvanttia tai gammafotonia kuitenkin tarvittaisiin mittausta tekemään. Onneksi hiukkaskiihdyttimien kuvissa alkeishiukkasten radat kuitenkin näkyvät selvästi.

Hiukkasfysiikan luontainen epätarkkuus johtaa kuitenkin siihen, että hiukkasfysiikan monet lainalaisuudet voidaan todistaa vain todennäköisyyksien kautta, mutta samalla voi jäädä epäselväksi, mitä todella tapahtuu ja miksi. Esimerkiksi osa elektroneista voi tunneloitua energiavallin läpi ja määrää voi laskea todennäköisyytlaskennalla. Selitysmallissa myös hiukkasmaisuus voi korvautua aaltomaisuudella, mikäli hiukkasen tielle osuu ohuita esteitä.

Tästä päästään toiseen vähän vaikeaan teoriaan eli aaltofunktioteoriaan eli *Schrödingerin yhtälöön*, joka on itse

asiassa differentiaaliyhtälö, jonka ratkaisut ainakin yksinkertaisissa, yksiulotteisissa tapauksissa ovat $\sin(x)$ - ja $\cos(x)$ -muotoisten funktioiden yhdistelmiä. Fyysikot ja teekkaritkin joutuvat näitä opiskelemaan. Itse aaltofunktion amplitudia sanotaan *todennäköisyysamplitudiksi*, koska sen neliö osoittaa todennäköisyyden sille, että hiukkanen on tietyllä alueella. Näistä saadaan piirrettyä esim. atomimalleja, jossa elektronit ovat jossain ydintä ympäröivässä kolmiulotteisessa ”pilvessä”. Wikipedian mukaan ne eivät kierrä eivätkä kiepu atomin ytimen ympärillä, mutta ne ovat kuitenkin omassa energiatilassaan. (Elektronit voivat olla myös vapaina atomeista.)

Oma lukunsa on nimitys *kvanttimekaniikka*, joka minusta korostaa jotain mekaanista, vaikka teoria on ihan muuta. Oli miten oli, mutta alkeishiukkasista, kvarkeista, leptoneista ja bosomeista on nykyään yksimielisyys, ja viimeisenä löydettiin jälkiä raskaasta *Higgsin bosonista*. Oli nimittäin teoria massiivisesta ja erikoisesta *Higgsin bosonista* ja odotettiin, että se ilmestyisi tuloksiin, jos vain hiukkaskiihdytin ylittäisi entistä suurempiin energioihin. Ja niin todella kävi, eli törmäysenergian nosto tuotti merkkejä siitä vuonna 2012.

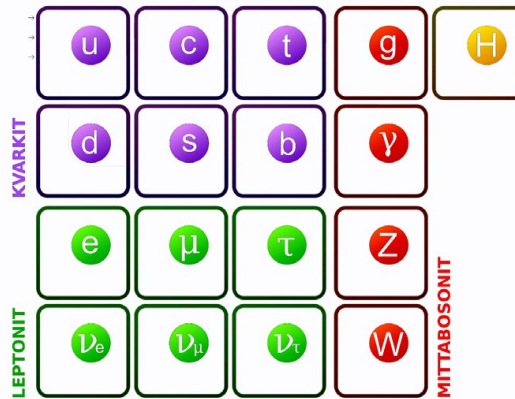
Massiiviselle bosonille on ominaista erittäin nopea hajoaminen, ja päätely täytyy tehdä hajoamistuotteista ja tilastomatematiikkaa käyttäen. Voi olla, että vaikka CERN:in hiukkaskiihdytin olisi vieläkin tehokkaampi, mitään raskaampaa ei enää löytyisi. Se

tie on ehkä loppuun kuljettu. Raskaat hiukkasaset ovat nimittäin epästabiileita ja keveät puolestaan ikuisia.

Mikäli haluaa opiskella hiukkasfysiikkaa vähän eteenpäin, kannattaa omaksua ajatus, että alkeishiukkasilla on *varaus* ja *spin*. Ne saavat eksakteja arvoja. *Varaus* on tietysti helppo käsite ja sitä verrataan elektronin varaukseen. Hämmästyttävää ja ainakin huonosti selitettyä on, että varaus voi olla esim. $2/3$ tai $-1/3$ jne. Eikä varauksen olemusta taideta maallikolle selittää. *Spin* on myös kvantittunut, mutta se on ymmärretty kulmaliikemääräksi, vaikka fyysikot varoittavat ymmärtämästä sitä pyörimisliikkeeksi, koska fotoneillakin on sitä. Sen kvantittuminen tarkoittaa, että spin saa arvoja 0 , $1/2$, 1 , $3/2$ kertaa *Planckin vakio*.

Atomien osalta elektronien varaus ja protonien sisältämät kolme kvarkkia (2 kpl *up* ja 1 kpl *down*) saavat atomien kokonaisvarauksen tasapainoon. Samalla saadaan selitetyksi, kuinka neutronien varaus saadaan nollassi, niin ikään kolmen kvarkin avulla. Itse asiassa sellainenkin tieto voi olla kiintoista, että atomin ulkopuolella oleva neutroni on lyhytikäinen eli noin 15 minuuttia. Se hajoaa protoniksi, elektroniksi ja antineutriinoksi.

Jatkamatta syvemmälle täytyy mainita, että hiukkasten massan olemuksen selittäminen on erittäin vaikea juttu ja siinä saatetaan ryhtyä kirjoittamaan kvanttimekaanisesta symmetriasta. Mutta on olemassa myös kilpailevia selityksiä. Jätämme asian tähän, vaik-

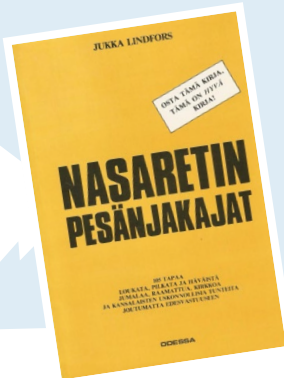

MYYTÄVÄNÄ

KIRJOITUKSIA KELLARISTA

Varaston supistamiseksi liitto myy vuosikymmenten ajalta varaston kätköihin jääneitä käyttämättömiä ja käytettyjä kirjoja sekä muita painotuotteita. Pääosa käsittelee vapaa-ajattelua ja humanismia. Myös kertovaa kirjallisuutta on jonkin verran.

Tässä ensimmäiset kolme esimerkkinä tulevan nettimyynnin valikoimasta. Voit tilata kirjoja heti osoitteesta toimisto@vapaa-ajattelijat.fi. Hintaan lisätään postikulut. Tuotteet lähetetään maksun saavuttua.

Jukka Lindfors:

Nasaretin pesänjakajat

Liimasidottu kirja, 175 sivua, Kustannus Oy Odessa 1983. Hinta 11 €/kpl. Käyttämätön, useita kappaleita. Paino 220 g.

”Maailman ensimmäinen tietotaitoteos jumalanpilkasta! Luther-juhluvuoden päätteös!”

Jumalanpilkkailemat Bottalla, seurauksena naurettavan vakava oikeudenkäynti Helsingin raastuvanoikeudessa. Syytettyjen keräämiä uskontojen hämmentäviä tapahtumia ja silkkaa pilkkaa hymy huulella. Mustavalkokuvitus. Koonnut kirjailija ja toimittaja Jukka Lindfors.

Kari Saari: Vapaa-ajattelijan käsikirja

Nidottu vihko, 63 sivua, Kustannus Oy Vapaa-Ajattelijat Ab 1994. 14 e/kpl. Käyttämätön, useita kappaleita. Paino 130 g.

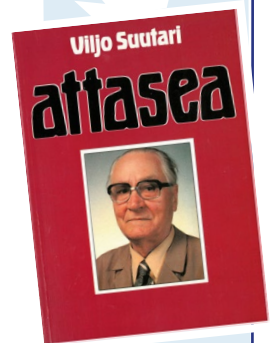
Perustietoa vapaa-ajattelijoiden tavoitteista ja toiminnasta, uskonottomien oikeuksista ja tapakulttuurista, vastauksia uskovaisten ja mystiikanharrastajien väitteisiin. Myös alan kirjallisuusluettelo. Kirjoittaja oli Vapaa-ajattelijain Liiton pitkäaikainen aktiivi ja skeptikko.

Viljo Suutari: Attasea

Liimasidottu kirja, 319 sivua, Kustannus Oy Cossus 1984. 14 e/kpl. Käyttämätön, useita kappaleita. Paino 420 g.

Omaelämäkerralliset muistelmat sekä viisi novellia. Muistelmassa kerrataan Vilhon elämän myrskyt ja värikkäät vaiheet – aivan kuin hän itse istuisi ovensuupenkillä sinulle jutustelemassa. Maanläheistä ajankuvaa työläispojan varttumisesta kokeeksi vaikuttajaksi. Novelleissaan kirjoittaja käsittelee ihmiselämää eri suunnista, pienistä pihaelämän huomioista poliittisiin väittelyihin ja henkilökohtaisiin valintoihin. Kirjoittaja toimi sotien jälkeen Helsingin Vapaa-ajattelijoiden puheenjohtajana.

Liiton kannatustuotteita, kuten vaatteita, asusteita, leluja ja pinssejä voit ostaa osoitteesta vaparishop.myspreadshop.fi. (Katso koodi sivulla 4.) Kauppaan pääsee myös liiton verkkosivuilta, jonne myös kirjamyynä avautuu piakkoin.

ka *Higgsin bosonia* on kutsuttu myös *Jumalhiukkaseksi* toimittajien toimesta.

Kolmas hiukkasfysikasta kirjoittavien toimittajien lempiaihe on *lomittuminen*, englanniksi *entanglement*, joka on esimerkiksi kahden hiukkasen ominaisuus. Lomittuneessa tilassa niillä on korrelaatioita, minkä vuoksi mitattaessa yhden ominaisuus tullaan samalla määrittäneeksi toisen vastaava

ominaisuus, vaikka toinen olisi kaukana. Tästä aukeni utopia nopeasta tietoliikenteestä, mikä on sittemmin todistettu vääräksi. Toisaalta *lomittumista* koitetaan käyttää kvanttietokoneissa.

Loppukommentti: materialismi kaipaisi fyysikon panosta tai modernin kirjan etsintää. Sitä odotellessa Wikipedia on oiva väline opiskella käsitteitä.

Lähteet:

Alonso-Finn: *Fundamental university physics*, 1972. Sean Carroll: *Maailmanlopun hiukkanen*, 2012, URSA.

Ian Stewart: *17 Equations that changed the world*, 2012. Arto Annala: *Kaiken maailman kvantit*, 2019

Tekstin tarkistuksesta kiitos Robert Brotherukselle.

POHJOIS-IRLANNISSA JO 5000 HUMANISTISTA VIHKIMISTÄ

Pohjois-Irlannissa on vuodesta 2018 ollut virallinen vihkimis-oikeus myös uskonottomien järjestöllä. Lokakuun 4. päivä viime vuonna **Jean Barrett Quinn** sai kunnian vihkiä 5000. parin humanistisin menoin. Määrä on merkittävä, aiemmin hyvin vahvasti katolisen ja protestanttisen kristinuskon riivaamassa maakunnassa kaikkiaan vihitään reilut 7000 paria vuodessa.

TUNNISTUSPALVELU VALTIONKIRKOILLE MAKSULLISEKSI

Digi- ja väestötietoviraston (DVV) suomi.fi-tunnistuspalvelu muutuu maksulliseksi organisaatioille, jotka eivät suoraan hoida valtion tai kuntien osana julkisia hallintotehtäviä. Valtionkirkkojen seurakunnille tämä tuottaa arviolta 12 600 euron vuosittaisen kulun. Pieni askel mukavaan suuntaan, mutta edelleen valtionkirkot rinnastuvat esimerkiksi yliopistoihin valtion toiminnan epäsuorina osina.

SEKULAARI SITAATTI

Usko Jumalaan tarkoittaa ehdotonta uskomista johonkin ilman minkäänlaisia todisteita. Usko ihmiskuntaan tarkoittaa ehdotonta uskomista johonkin, josta on valtava määrä todisteita päinvastaiseen. Me olemme todellisia uskovia.”

Joss Whedon

VALTIONKIRKOILLE VÄHEMMÄN VALTION RAHAA

Valtion rahoitus evankelis-luterilaiselle kirkolle on tänä vuonna noin 95 miljoonaa euroa. Sitä vähennettiin jälleen noin kymmenellä miljoonalla, vuotta aiempi leikkaus oli 20 miljoonaa. Rahoitus on tarkoitettu hautaus-toimeen, vanhojen kirkkorakennusten ylläpitoon ja vähäisessä määrin väestökirjanpitoon. Syy leikkaukselle on käytännössä valtion säästöt, mutta sen yhteydessä muistutettiin myös veropohjan muutoksesta, joka kasvattaa todellista kirkollisveron tuottoa, vaikka näennäinen veroprosentti ei muutu.

Vasemmistoliiton ja Vihreiden kan-

sanedustajat olivat leikkausta vastaan. SDP:n edustajat olisivat puolittaneet leikkauksen viiteen miljoonaan.

Ortodoksien valtiontukea supistettiin samalla 200 000 euroa, ja tuki on nyt noin 2,2 miljoonaa.

Valtionkirkkojen leikkaukset menivät hallituksen budjettiesityksen mukaan. Eduskunnassa sen sijaan lähinnä konservatiivikristittyjen ryhmille jaettiin 1,7 miljoonaa euroa. Nämä valtiovarainvaliokunnan ns. joululahjarahat olivat tälle vuodelle poikkeuksellisen runsaita.

Esimerkiksi helluntailiikkeen Iso

Kirja ry saa 150 000, lestadiolaisen herätysliikkeen Reisjärven kristillinen kansanopisto 100 000 euroa ja Kansan raamattuseura 80 000 euroa. Pienemistä erityisavustuksista mainittakoon 20 000 euroa Pelastusarmeijalle vähävaraisten musiikkitoimintaan ja sama summa Herättäjä-Yhdistyksen Aholansaarisäätiölle. Suurin yksittäinen saaja on Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry, jolle tipahtaa 200 000 euroa.

Pääosa joululahjarahojen saajista on konservatiivisempia kristittyjä, joille naispappeus ei sovi ja homoseksuaalisuus varsinkaan ei käy.

USKONTOALLERGIASYYTÖKSISTÄ

Papit ja piispat ovat nimitelleet uskontoallergiseksi tavallisia ihmisiä, jotka haluavat vain elää rauhassa niin, etteivät joudu tahtomattaan uskonnollisiin tilaisuuksiin, ja jotka haluavat mahdollistaa tämän lapsilleenkin.

Allergia tarkoittaa elimistön yliherkkyyssreaktiota, joka aiheuttaa erilaisia haitallisia oireita. Syyllistävä ilmaus uskontoallergia on loukkaava ja ihmisten perusoikeutta halventava.

Perustuslain 11 §:n mukaan ”kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen”.

Loukkaava ilmaus ilmentää perinteistä kirkollista ylivaltaa. Siihen liittyy ajatus, että kaikkien ja varsinkin lasten kuuluu altistua ja siedettyä kirkolliselle vaikutukselle, jonka takana on lähetyks-

Uskonnonharjoitustilaisuuksille ja

muulle vaikuttamiselle altistaminen on lähetystyötä ja alaikäisiin kohdistuessaan lapsilähetystyötä, josta osa voi olla myös piilovaikuttamista, kuten kirkon jatkuva näkymistä uskontokuntiin kuulumattomien lasten elämässä.

Voisiko lähetykskäskyn vallassa olevia ja lähetykskäskyä ammatikseen toteuttavia olla oikeutettua nimitellä uskonnottomuusallergisiksi? Sen haitalliset oireet ilmenevät neutraalisuuden ja sitouttamattomuuden vastustamisena esimerkiksi päiväkodissa, peruskoulussa ja armeijassa.

Ev.-lut. kirkon uskonnottomuusallergisten militanttien seurakuntapap-pien mielestä kirkon tulee saada liittää uskonnotollisia tilaisuuksiaan päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä varusmiespalveluksen normaalin toiminnan piiriin.

Heille ei kelpaa, että seurakunnan koulujumalanpalvelus olisikin koulu-

päivän jälkeen esimerkiksi illalla eikä enää osana koulupäivän ohjelmaa. Heidän mielestään näiden kasvatuksellisten julkisten laitosten toiminnan tulee tanssia kirkon pillin mukaan.

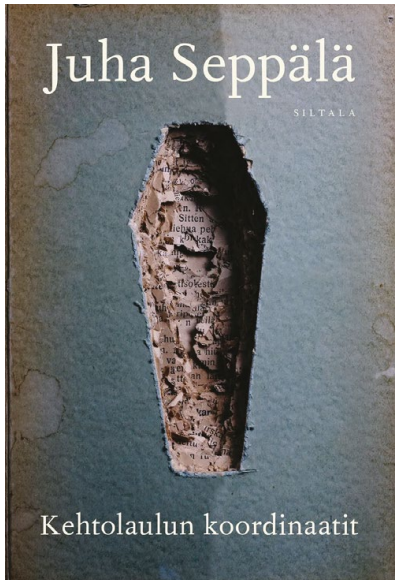
Kuitenkin tällöin lasten ja nuorten yhdenvertainen kohtelu uskonnosta tai vakaumuksesta riippumatta sekä oikeus olla osallistumatta uskonnollisiin tilaisuuksiin toteutuvat huonosti. Samalla kirkolliset tilaisuudet aiheuttavat runsaasti ylimääräistä työtä ja vaivaa varhaiskasvattajille, opettajille ja muulle henkilökunnalle.

Jos niitä vanhempia, jotka kyseenalaistavat kirkollisten tilaisuuksien ylivaltaa ja perusoikeuksien rikkomukset, yritetään syyllistää uskontoallergisiksi, syyllistäjät on saatettava vastuuseen loukkaavasta ja syrjivästä ammatillisesta toiminnasta.

Esa Ylikoski

ASKEETTISUUDEN KOORDINAATIT

Juha Seppälä: *Kehtolaulun koordinaatit*. Siltala, 2025.

YKI RÄIKKÄLÄ

*Ruumisauto täytyy pesettää usein.
Kuolema kiiltää.*

Se on musta.

*Laki sallii myös valkoisen ja hopeanharmaan.
Semmoisilla mennään vihille.*

Kun kirja alkaa näin, ei kyseessä ole välttämättä viihdekirja. Juha Seppälän viimeisin kirja on lyhyiden lauseiden ja toteavuuden tyyli-puhdas ilmentymä. Vaikka Seppälän tyyli on jo vuosikymmeniä ollut tunnistettava tietyssä lakonisuudessaan, on *Kehtolaulun koordinaatit* -kirjassa tyyli pelkistynyt.

Seppälä ei tee kertomakirjallisuutta mitä tulee ilmaisuun. Mutta tarinoita hän kertoo. Tarinoita vieraantuneisuudesta ja elämisen sietämättömyydestä. Seppälän henkilöiden elämä on niin kevyttä, että se on painavaa kuin lyijy. Kerronta ei ole suoraan etenevää, ei johdonmukaista, vaan fragmentaarista. Kuin elämä itse useimmiten on. Toisinaan yhdelle riville riittää kaksi sanaa. Tai vain

yksi. Ja koska ne ovat typografisesti sisennettyjä, voisi pitää niitä sanan tai muutaman mittaisina kappaleina. Välillä ne ovat kuin tajunnanvirtaa. Kuten monesti ihmisen mieli. Vaikka kyseessä on sanataide, ei mieleen tule teennäisyys tai konstailu.

Kerronta ei silti ole koko ajan lakonista tai nihilististä, mikä vaikutelma siitä voi tulla. Päähenkilö miettii nykyisessä työssään viettämänsä aikaa, ja tuumii: uskomatonta. Mutta jos tyyli olisikin lakonista, ei se estä sen olemista perin inhimillistä. ”Ne, jotka puhuvat kuolemasta, eivät ole kohdanneet sitä.” Tällaiset lyhyet virkkeet sisältävät pohdittavaksi kokonaisen aihealueen ihmisyydestä.

Kirjassa on kertojina ruumisauton kuljettajan lisäksi pari muutakin henkilöä. Kaikkia yhdistää yksinäisyys ja eksistentiaalinen tyhjyys. Ruumisauton kuljettajaksi päähenkilö oli päättynyt sattumalta. Ja sattumalta tämän syntymäpäivä on 5.5.1972, päivä, jolloin kuolemanrangaistus poistettiin Suomen rangaistusjärjestelmästä. Yksi on salaliittoteoreetikko ja äärioikeistolainen oman elämänsä sankari. Eläkkeelle jäänyt ja työnsä yksin puurtanut kulttuuritoimittaja ei kokenut tarvitsevänsä mitään, eikä hän kadehtinut ketään. Rahaa oli, mutta hän ei tehnyt sillä mitään, eikä tarvinnut edes sitä mitä rahalla ei saa – kaiken olemisen sietämätön keveys.

Tarinoissa on myös yhteiskunnallisia elementtejä. Kertoja pohtii siivooja Assia (nimeltään Ashia) että tämä on niitä ihmisiä, joiden elämän omassa maassaan länsimaat olivat tehneet mahdottomaksi ja joita sitten pyritään torjumaan ja hukuttamaan Välimereen. Naishenkilö toteaa työstään, että se on naisvaltaista, mikä tarkoittaa enemmistön olevan naisia, ei sitä, että naisilla olisi valtaa.

Somekirjoittelu heijastaa maailmaa missä elämme, altaasti ja väristyneesti. Eräs kirjassa esiintyvä ”Muistikirjasta:”-tajunnanvirta on kuin somekirjoittelu, jossa yksioikoi-

set käsitykset ja absurdit väärinymmärrykset ilmentävät sivistyksen degeneraatiota.

Kirja kertoo meille eläville yhteisestä asiasta: kuolemasta ja kuoleman jälkihoidosta eli hautaustoimesta. ”Vain elävä voi nähdä unta kuolemasta”. Maailma ei ole vanhana kuoleville sama kuin se joskus oli. Nyt hoitolaitoksissa menehtyvät lähtevät maailmasta, jota eivät tunne käyttäjätunnuksineen ja salasanoineen. Ennen sijoituspaikkaa heidän kotonaan on käynyt lähihoitaja kuuden minuutin käynnillä. Jälkikasvu on jossain muualla. Jotkut noudetaan kotoa vasta kun huoneeseen tuotu kamera välittää sen, että he eivät enää liiku.

Ruumisauton kuljettaja käy läpi hautaustoimen yksityiskohtia mm. krematoinnista (joka muuten Suomessa oli pitkään vain pääkaupunkiseudun varakkaiden piireissä käytäntönä). ”Lopuksi siirrytään kylmästä kuumaan” unohtamatta muita ruumiin hävitysprosesseja. Tuhkan sirottelu mereen, jokeen, puutarhaan jne. ”tapahtui aikana, jolloin ei enää uskottu, vaan haluttiin uskoa”.

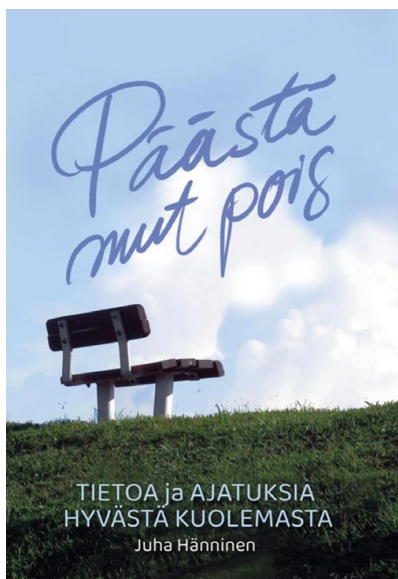
Seppälä on sivunnut kirjoissaan uskontoja, uskomista ja uskomattomuutta. Niin myös tässäkin.

”Ei ole tuon puolista maailmaa. Kuollut mies on kuin kuollut härkä”, toteaa eräs hautaustoimiston johtaja. Kulttuuritoimittaja: ”Jumalaa rukoillaan yhteen suuntaan, takaisin ei tule mitään.” Raamattu ei ollut Jumalan sana ja historian Jeesus jäi legendan asteelle. - Niin, se kaikki on tässä. Eikä kukaan saa voittoarpaa.

Seppälä hallitsee suomen kielen tyystin suvereenisti. Virkkeet ovat lyhyitä ja täsmällisiä. Toteavia. Jos huumoria on, on se mustaa. Jos viihdekirjallisuutta kaipaa, kannattaa ehkä Juha Seppälä sivuuttaa. Finlandia-palkinto ei tule Seppälälle osumaan, mutta jos niin kävisi, ei kirja enää olisi tyyppillistä Seppälää. Neljä kertaa kirjansa on ollut ehdokkaana, mutta julkistuksissa häntä ei ole näkynyt.

TYHMYYS JOKA ESTÄÄ MEITÄ YMMÄRTÄMÄSTÄ HALUA KUOLLA

Juha Hänninen: *Päästä mut pois – Tietoa ja ajatuksia hyvästä kuolemasta. Joukkorahoitus, 2026.*

RISTO K. JÄRVINEN

Eutanasiasta puhumiseen liittyy vaikeita käsitteitä, pahaa mieltä ja loukkaantumista. Kenties loukkaantuminen ja pelko väärinymmärryksestä ovat keskeisiä asioita, jotka saavat meidät rakentamaan esteitä hedelmälliselle keskustelulle. Uskovaisten kanssa tuo keskustelu on erityisen hankalaa.

”Jokainen ihmiselämä sikiämisenstä luonnolliseen kuolemaan saakka on pyhä ja äärettömän arvokas, eikä kenelläkään ole oikeutta tuhota sitä.” Näin aloittavat ortodoksinen arkkipiispa **Leo** ja Suomen katolisen kirkon piispa **Goyarrola Helsingin Sanomien** kirjoituksessaan 11.7.2024. Piispat poistavat heti kirjoituksensa alussa mahdollisuuden, että heidän näkemyksensä olisi subjektiivinen: ”Jokaisen ihmisen ääretön arvokkuus ei ole minkään yksittäisen ryhmän mielipide tai poliittinen tai edes uskonnollinen näkemys, vaan se nousee objektiivisesta todellisuudesta, jossa olemme ainutlaatuisia ihmispersoonia.”

Lääketieteen lisensiaatti ja palliatiivisen hoidon erikoislääkäri, Terhokodin ylilääkärinä ja johtajana vuosina 1993–2017 toiminut Juha Hänninen vastaa heille tuoreessa kirjassaan: ”Kun kirkonmiehet sanovat, että tämä on objektiivinen totuus, niin se on kai sitten uskottava. Uskonnon ja objektiivisen todellisuuden välinen suhde on mielenkiintoinen, mutta se ei ole tämän kirjan aihe.”

Hänninen pohtii, että eutanasiaa koskevaa kantaamme määrittää näkemyksemme ihmisen perimmäisestä olemuksesta, vapaasta tahdosta tai vaikkapa luomiskertomuksesta. On vaikea saada henkilö, jonka mukaan ihminen on jonkinlaisen jumaluuden luomus, uskomaan että voimme itse määritellä oman elämämme rajat. Tai ainakin saada hänet uskomaan, että elämän ja kuoleman välinen raja on selvä. ”Uskonnollinen ihminen katsoo meidän olevan itsemääräävä omassa elämässämme, muttei kuolemassa.”

Suurin erimielisyys eutanasiasta vallitsee vanhoilliskristittyjen ja käytännössä kaikkien muiden välillä. Eduskunnassa 2025 Kristillisen lääkärilyhdistyksen ja Suomen Kristillisdemokraattien järjestämässä tilaisuudessa väitettiin, että Alankomaat on esimerkki siitä, että lainsäädännöllä ei kyetä hallitsemaan eutanasian käytäntöä – siellä on myös tapauksia, joissa elämän lopettamiseen ei ole potilaan lupaa.

Hänninen vastaa yksiselitteisesti: ”Tuossa kuvailtu ei ole totta. Ilman potilaan lupaa ei voida antaa eutanasiaa, koska vapaaehtoisuus on eutanasian kriteeri. Jos kuolema tuotetaan ilman lupaa, kyseessä on surma.”

Hänninen toteaa suomalaisten selkeästi olevan sitä mieltä, että valtion lakien ei tulisi perustua mihinkään uskontoon. Peräti 81,8 prosenttia oli täysin tai jokseenkin tällä kannalla. Eduskunta on ympäristö, jossa etenkin uskonnollinen retoriikka ei ole

suosittua. Puolueiden uskonnollinen särmä onkin hioutunut pois ajan myötä. ”Nähtäväksi jää, kuinka merkittävään rooliin uskonto nousee eduskunnan käsitellessä eutanasiaa koskevaa kansalaisaloitetta keväällä 2026.”

Lokakuussa 2025 Helsingin hiippakunnan piispa **Teemu Laajasalo**, Helsingin ja Suomen arkkipiispa **Elia** ortodoksisesta kirkosta sekä katolisen kirkon Helsingin hiippakunnan piispa **Raimo Goyarrola** julkaisivat kannanoton, jossa he vastustivat eutanasian sallimista ja vetosivat palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittämisen puolesta. Heidän mielestään eutanasia ei ole inhimillinen, lääketieteellinen eikä kristillinen ratkaisu kärsivän ihmisen tilanteeseen. He sanoivat, että eutanasia ei poista kärsimystä, vaan se poistaa kärsivän ihmisen. He torjuivat eutanasian, sillä elämän lahja ei ole ihmisen omassa vallassa, vaan sen alku ja loppu kuuluvat Jumalalle.

Hännisen on vaikea nähdä, mikä tässä katsannossa on lääketieteen rooli. Lääketieteen ja sitä ennen erilaisten kansanomaisten parannuskeinojen avulla on vuosituhansien ajan hoidettu ihmisiä ja pelastettu heitä kuolemalta kaikissa elämänvaiheissa. ”Epäselväksi jää, onko tämäkin piispojen mielestä Jumalan tahtoon puuttumista.”

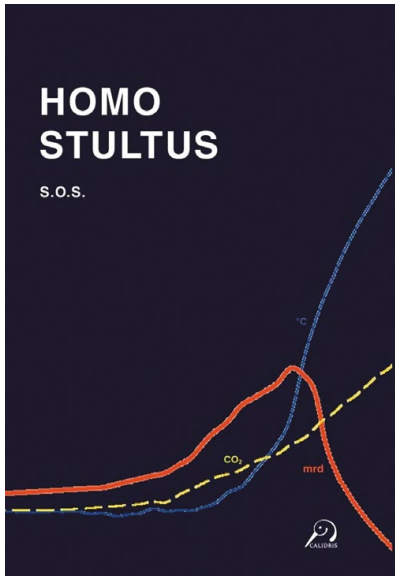
Jotta eutanasiaa ei koettaisi uhkana tai vanhustenhuollon ratkaisuna, tulisi Hännisen mukaan samanaikaisesti eutanasian laillistamisen kanssa huolehtia saattohoidon kehittämisestä ja iäkkäiden hoidon ja vaikuttamiskeinojen lisäämisestä. Eutanasia ei ole hoidosta ja yhteiskuntapolitiikasta irrallinen toimi, vaan osa inhimillistä ja autonomista elämää.

”Kuolema ei ole pahinta, mitä ihmiselle voi tapahtua. Pahinta on joskus se, ettei kuole.”

TEOBIOLOGINEN SELITTELY ILMAN TIEDETTÄ

Sanntu Sorri: *Homo stultus* (Calidris Oy)

ROBERT J. BROTHERUS

Sanntu Sorrin kirjoittama *Homo stultus* -teos esittää kirjoittajansa mukaan uuden, mytologias- ja mystiikasta vapaan selityksen uskontojen olemassaololle. Kirjan keskeinen väite on, että uskonnot ovat biologinen,

lajityypillinen ”ohjeistus”, jonka tarkoitus on ohjata yksilöiden toimintaa ihmislajin säilymisen ja menestyksen hyväksi. Ajatus esitetään kirjoittajan omalla oivalluksella, jonka hän väittää olevan jotain, mitä ”viisaat miehet eivät ole vuosituhansiin ymmärtäneet”.

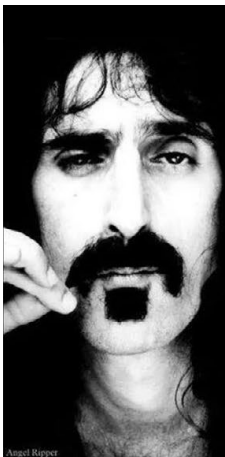
Ongelma ei ole siinä, että uskontoja tarkastellaan luonnollisina ilmiöinä – tämä on ollut uskontotieteen, evoluutiopsykologian ja kulttuurievoluution tutkimuksen ydintä jo vuosikymmeniä. Ongelma on siinä, miten tämä tehdään. Kirja ei edusta tieteellistä argumentaatiota: se ei vertaile hypoteesia aiemman tutkimuksen kanssa, ei viittaa relevanttiin kirjallisuuteen eikä pyri testaamaan väitteitään evidenssiä vasten. Tunnetut teoriat – esimerkiksi uskonnon tarkastelu meemien, ryhmävalinnan, sosiaalisen koheesion tai kognitiivisten vinoumien kautta – sivuutetaan täysin, ikään kuin niitä ei olisi olemassakaan.

Keskeinen väite uskontojen kehitymisestä ”lajin edun” vuoksi jää erityisen heikosti perustelluksi. Historiallisesti uskonnot ovat syntyneet pienissä, toisiaan vastaan sotivissa yhteisöissä, joissa koko ihmislajin käsite oli tuntematon. Uskonnot ovat yhtä usein jakaneet ihmisiä kuin yhdistäneet heitä, ja

uskonsodat, lahkoriidat ja fanaattisuus haastavat suoraan väitteen niiden lajia suojelevasta roolista. Kirja ei esitä mekanisme, jolla tällainen lajitasoinen ohjaus olisi syntynyt, eikä perustele, miksi uskontojen hyödyt ylittäisivät niiden kiistattomat haitat.

Tyyli vahvistaa vaikutelmaa pseudotieteellisyydestä. Teksti nojaa julistaviin lauseisiin, retorisiin heittoihin ja toistuviin väitteisiin omasta poikkeuksellisesta oivalluksesta. Kielenkäyttö on paikoin arkista ja huolimattomalla tavalla, joka ei tue asiantuntijuuden vaikutelmaa. Kun tähän yhdistyy avoin vähättely aiempaa ajattelua kohtaan ilman, että sitä on selvästi edes luettu, syntyy vaikutelma *Dunning-Kruger-ilmiöstä*: vähäinen perehtyneisyys synnyttää varmuuden omasta ainutlaatuisesta näkemyksestä.

Kirjaa voi lukea esimerkkinä siitä, miltä tieteellinen kieli ja biologiset käsitteet näyttävät irrotettuina tieteellisestä menetelmästä. Vapaa-ajattelijan näkökulmasta teos ei niinkään valaise uskonnon alkuperää kuin havainnollistaa, miksi kriittinen lukutaito, lähteiden tuntemus ja metodinen nöyryys ovat välttämättömiä, kun pyritään ymmärtämään monimutkaisia inhimillisiä ilmiöitä.

KRISTINUSKON YDIN TULEE SELVILLE EEDENIN PUUTARHA-TARINASSA. PIILOMERKITYS SIINÄ ON: KAIKKI KÄRSIMYS JOHTUU VAIN SIITÄ, ETTÄ HALUSIT SAADA SELVÄÄ, MISTÄ ON KYSE. VOISIT OLLAKIN EEDENIN PUUTARHASSA, JOS VAIN OLISIT PITÄNYT SUUSI KIINNI, ETKÄ OLISI ESITTÄNYT TYPERIÄ KYSYMYKSIÄ... OLEPAS VAIN ÄLYVAPAA, NIIN MINÄ NUJERRAN SINUT, SANOO HERRA. – EIKÖ TÄMÄ OLE TYYSTIN EPÄ-ÄLYLLINEN USKONTO?

FRANK ZAPPA 1940-1993

Yki Rökkölä

Kirkollista lähetystyötä tehdään Suomessa mm. vauvojen vanhemmille, koululaisille ja varusmiehille.

KIRKOLLISEN LAPSILÄHETYSTYÖN MONET MUODOT

Ev.-lut. kirkon oppiin kuuluu ns. lähetyskäsky, jota varsinkin papit sekä uskossa olevat vapaaehtoiset pyrkivät toteuttamaan. ”Menkää ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni.”

Aikuisiin kohdistetun lähetystyön lisäksi Suomessa tehdään myös lapsilähetystyötä. Se kohdistuu perheisiin, joissa lapset eivät ole kirkon jäseniä, sekä suoraan lapsiin ja nuoriin. Uskonnottomien perheiden näkökulmasta tällainen kirkon offensiivinen toiminta koetaan usein ahdistavana, joskus jopa aggressiivisena.

Mainitsen muutamia ilmenemis- muotoja lapsen ja nuoren eri ikävaiheissa.

Jos vastasyntyneen huoltajat ovat ilmoittaneet vauvan nimen Digi- ja väestötietovirastoon suoraan, seurakunnasta otetaan yhteyttä kirkon jäsenenä olevaan vanhempaan ja kirkkojärjestykseen vedoten kehoitetaan kastattamaan lapsi. Monessa perheessä vain toinen vanhempi on kirkon jäsen ja toinen ei. Kastaseremonia tarkoittaa samalla lapsen liittämistä kirkon jäsenyyteen valtion väestötietojärjestelmässä juridisine seuraamuksineen.

Monissa päiväkodeissa saatetaan yhä ulkoistaa varhaiskasvatussuunnitelman mukainen sitouttamaton katsomuskasvatus ev.-lut. seurakunnan edustajille. Tällöin sitouttamattomuus vaarantuu. Tämän lisäksi seurakunnat tarjoavat uskonnollisia tilaisuuksia, joille kuuluu järjestää vaihtoehtoista ohjelmaa. Lapsiryhmän jakaminen seu-

rakunnan tilaisuuden takia aiheuttaa henkilökunnalle ylimääräistä työtä, ja monet huoltajat voivat kokea valintatilanteen yksityisyyden suojaa rikkovana ja ahdistavana.

Vastaava tilanne on peruskouluissa. Seurakuntien koulujumalanpalvelukset ja niille vaihtoehtoiset tunnustuksettomat tilaisuudet pakottavat huoltajat ottamaan näkyvästi kantaa uskonnollisen ja vaihtoehtoisen tilaisuuden välille. Rehtorille ja opettajille kaksi rinnakkaista tilaisuutta aiheuttaa ylimääräistä työtä, jolla jaetaan oppilaat kahteen ryhmään. Uskonnolliset tilaisuudet voidaan nähdä lapsilähetystyönä. Kirkon ja virsien näkyvä läsnäolo on myös indoktrinoivaa, kun lapsille kirkko näyttäytyy todellisuutta merkittävämpänä tekijänä.

Peruskoulun alkaessa lapset, jotka eivät ole kirkon jäseniä, voivat opiskella elämäntietomustietoa. Huoltajat voivat valita elämäntietomustiedon tilalle uskonnon. Varsinkin pienissä kouluissa ja pienillä paikkakunnilla monet rehtorit ovat suositelleet ev.-lut. uskonnon valitsemista, vaikka elämäntietomustieto vastaisi paremmin perheen katsomusta. Motiivina voi olla uuden ET-opetusryhmän muodostumisen välttely tai mahdollisesti myös lapsilähetystyö.

Kun monet kouluikäisten huoltajat ovat eronneet kirkosta, myös perheen lapsia on erotettu kirkosta. Tällöin oppilaalle tulee selkeä oikeus siirtyä uskonnonopetuksesta elämäntietomustietoon. On ilmennyt tapauksia, joissa rehtorit ovat keinotekoisin syin yrittäneet estellä siirtymistä elämäntietomustietoon.

8. luokan alkaessa monissa kouluissa pidetään ev.-lut. kirkon rippikouluinfoja. Ne on erityisesti suunnattu kirkon jäsenyyteen kuulumattomille nuorille. Kirkkohan voisi tavoittaa jäseninään olevat nuoret viesteillä ja omalla seurakuntatalollaan. Koulujen ei pitäisi alistua rippikoulujen markkinointialustaksi ja offensiivisen kirkollisen lapsilähetystyön apulaiseksi.

Viikon mittaisella rippikoululeirillä käytetään monenlaisia keinoja nuoren saamiseksi liittymään kirkon jäseneksi. Tietämättä perheen tilannetta ja katso- musta nuorelle saatetaan lupailla myös ”rippijuhlassa” saatavia raha- ja muita lahjoja. Tässä vaikuttamistyössä käytetään sumeilematta alaikäisiä nuoria, ns. isosia.

Myös varusmiespalveluksessa tehdään lähetystyötä. Sotilaslapit saavat käyttää työaikaan rippikoulun pitämiseen. Uskonnon ja katsomuksen vapaudesta opettaminen on saatettu antaa sotilaspapille. Näin valinnasta katsomusneutraalin sotilasvakuutuksen ja uskonnollisesti julistavan sotilasvalan välillä voi kertoa sotilaspappi. Samoin hän voi kertoa pitämästään uskonnollisesta tilaisuudesta ja sille vaihtoehtoisesta ohjelmasta ”kuin pukki kaalimaan vartijana”.

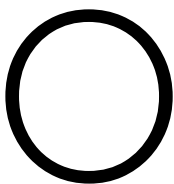
Kuinka hyvin alokaille kerrotaan, että sekä juhlallisesta vakuutuksesta että sotilasvalasta säädettiin jo vuonna 1919 itsenäisyyden alussa, tasavaltaisen hallitusmuodon linjaaman uskonnonvapauden nojalla? Ne ovat yhtä perinteisiä.

Esa Ylikoski

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO KAIKILLE

TIMO KARJALAINEN

etusministeri **Anders Adlercreutz** (r.) kertoi joulukuussa 2025 ministeriön alkavan selvittää erillisten

katsomusaineiden yhdistämistä kaikille yhteiseksi.

Adlercreutzin perusteluihin on helppo yhtyä siltä osin, että oppilaiden erottelu uskonnollisen taustan mukaan eri opetusryhmiin ei varmasti ainakaan edistä oppilaiden keskinäistä yhteisyyden kokemusta. Nykyisessä taloustilanteessa, jossa kaikesta leikataan, olisi myös käyttöä rahalle, joka vapautuisi opetuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta, kun katsomustunnit olisivat tavallinen luokan yhteinen tunti siinä missä äidinkieli tai historia. Rahasäästön lisäksi yksinkertaistus myös helpottaisi opettajien, rehtorien ja oppilaiden elämää.

Miksi meillä ylipäätään on erillisiä katsomusaineita ja miksi osa poliitikoista haluaa pitää niistä kynsin hampain kiinni?

Uskonnonopetuksen asemaa kouluissa perustellaan usein tarpeella ymmärtää uskontoja nykymaailmassa. Tätä lausuttua päämäärää ei edistä oppilaiden eristäminen toisistaan eri

ryhmiin. Miksi sitten tarvitaan erilliset ryhmät – siksi, että uskonnonopetus käytännössä on uskonnon indoktrinointia oppilaaseen, eikä mikään uskontokunta siedä sitä, että lapseen iskostettaisiin jotain toista uskontoa. Joten emme voi opettaa muslimiperheen lapselle kristinuskkoa emmekä kristillisen perheen lapselle islamia. Tavoite toisten uskontojen ymmärtämisestä ei tällä tavalla etene.

Toinen usein kuultu perustelu ”oman” uskonnon tuntemisen tarpeesta on sekin onntto. Enemmän kyse on halusta tehdä opetettavasta uskonnosta oppilaalle oma. Jos tavoite on, että oppilaat tietävät, mistä syystä kristinuskossa vietetään pääsiäistä, se pitää voida kertoa muslimiperheen lapselle ja kristillisen perheen lapselle samalla tavalla. Erillinen opetus on omiaan tuottamaan erilaisia käsityksiä, joka taas heikentää eri tavalla opettettujen välistä toistensa ymmärtämistä.

Näihin kaikkiin tavoitteisiin vastaa ja kaikki ongelmat ratkaisee hyvin yksinkertainen muutos: poistetaan kaikki uskonnonopetus ja jätetään elämäntietä ainoaksi vaihtoehdoksi.

ET ei ole ateismin opetusta. Se ei ohjaa oppilasta mihinkään muottiin, vaan kehittää omaa ajattelua ja kertoo maailmassa olevista uskonnoista. ET soveltuu siten jokaiselle oppilaalle kotoaustasta riippumatta ja antaa tiedol-

liset ja sosiaaliset valmiudet kohdata muihin katsomuksiin kuuluvia ihmisiä. Ainoa syy olla tekemättä ET:stä kaikkien katsomusaine voi olla vain se, että toivotaan koulussa olevan uskonnon opetusta, joka leimallisesti nojaa oppilaan ”oman” uskonnon suuntaan. Mutta onko ylipäätään tarkoituksenmukaista tai oikein, että koulu opettaa tiettyä uskontoa oppilaalle ”omaksi”? Yhteiskunnassa on katsottu, että yleinen koulutus jokaiselle on hyvä asia ja siksi siihen ollaan valmiita käyttämään suuri määrä verovarjoja. Koulunkäynti paitsi auttaa valtavasti yksilöä selviytymään elämässään ja menestymään taloudellisesti, se on myös yhteiskunnan vauraudelle kriittisen tärkeää. Kaikki kattava koulusivistys ja suurituloistenkin etu on maksaa veroissa vähävaraistenkin lasten koulunkäynti. Koulun merkitys tässä perustuu tietojen, taitojen ja maailman ymmärryksen opettamiseen. Yksittäiset tiedonjyvät ovat tässä kudelmassa toisiaan tukevia lenkkejä, joista muodostuu kokonaisuus.

Yksilön, yhteiskunnan tai veronmaksajien hyödyn kannalta ei ole merkitystä omaksuuko oppilas vanhempiensa tai esivanhempiensa uskonnolliset näkemykset omikseen. Merkityksellistä on, että oppilas on kasvanut ajattelemaan, tulee toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja tietää maailmasta.

KOOMIKON KYYNELEET

RISTO K. JÄRVINEN

Elämä on erikoista. Jouluukuun 11. viime vuonna 120 ihmistä nauroi kurkku suorana, kun luin ääneen yhdeksannen luokan kouluainettani loppuunmyydyllä Päiväkirjaklubilla Kulttuuritehdas Korjaamolla Helsingissä. He eivät tienneet, että lähes myöhästyin keikalta, koska olin silittänyt kotona koirani Offua, jolle eläinlääkäri oli antanut viimeisen piikin.

Keikan jälkeen yöllä laskin jo kangistuneen ruumiin puulaattikoon kylpyhuoneessa. Laitoin arkkuun myös Offun viltin ja lempilelun, mintunvihreän purupallon. Asetin kannen kevyesti paikalleen, päätin ruuvata sen vasta aamulla kiinni. Painoksi arkun päälle jätin kolmen kilon käsipainon, jotta talon toinen koira Kaapo ei pääsisi tutkimaan kaveriaan, jos onnistuisi kylpyhuoneeseen livahtamaan.

Aikaisemmin, kun olin eläinlääkärin neuvon mukaan näyttänyt Kaapolle Offun ruumiin, Kaapo oli haukkunut ja yrittänyt tökkiä Offua kuonollaan ylös. Sitten Kaapo oli kuulemma maannut kodinhoito huoneen lattialla tuntikausia ja tuijottanut kylpyhuoneen ovea.

Offu oli paras kaverini yli 16 vuotta. Se oppi muutamassa minuutissa pyörähtämään ympäri, antamaan ylävitokset, seisomaan takajaloillaan kuin mangusti. Se ”hymyili” ovella aina, kun tulín kotiin. Offu oli riehakas, hullu parsonrusselinterrieri, joka olisi juossut pallon perässä vaikka kuinka pitkään. Joskus se seisahtui määrättyyn kohtaan olohuoneessa, tuijotti yläviistoon ja alkoi räksyttää. Koska mitään syytä reaktioon ei näkynyt, aloin vitsailla, että noina hetkinä Offu näkee vaarini haamun. ”Aappo on taas tullut käymään!”

Offun kuoleman jälkeisenä yönä kylpyhuoneesta kuului äkkiä kova ryssähdys. Vaikka en usko yliluonnolli-

seen, ensimmäinen ajatukseni oli, että Offu on paennut arkusta ulos. Kaapo sekosi, hyppi kylpyhuoneen ovea vasten. Kun tilanne rauhoittui, raotin ovea ja kurkistin sisään: käsipaino oli tippunut arkun päältä lattialle.

Seuraavana päivänä, juuri ennen kuin satoi ensilumi ja maa alkoi routia, kaivoin haudan takapihalle, metsän rajalle koira-aidan ulkopuolelle. Kaapo osallistuu aina puutarhatöihin, nytkin se kaivoi kuoppaa samaan aikaan viressäni aitauksen sisäpuolella. Kirjoitin arkun kanteen ”Offu 2009 – 2025”, piirsin sydämen ja lapioin haudan umpeen. Laitoin kummun päälle painavan kiven, jotta villieläimet eivät pääse kuopimaan koiraa ylös.

Illalla lähdin stand up -keikalle Saloon. Poimin matkalta mukaani kolme muuta koomikkoa. Lähes kahden tunnin ajomatkan jälkeen esiinnyimme ravintolassa, jossa oli tasan yksi maksanut asiakas. Show’n jälkeen ajoin kotiin. Kävin viemässä Offun haudalle kynttilän.

Tiedän, että en tapaa Offua joskus sateenkaarisillan tuolla puolella tai että Offu ei kirmaa nyt kivuttomana taivaan isän puutarhassa. En laittanut Offun arkkuun vilttiä ja lempilelua, jotta koira

saisi ne mukaansa tuonpuoleiseen, vaan kyseessä oli jostain sisältäni lähtenyt tarve, konkreettinen tapa sanoa hellät hyvästit. Kynttilä ei merkitse minulle Kristusta maailman valona, eikä toivoa ikuisesta elämästä. Kynttilä rakkaan koirani haudalla edustaa elämän jatkuvuutta muistoissani. Juuri nyt, tällä hetkellä, kun kirjoitan tätä, kurkistan olohuoneen ikkunasta pimeälle takapihalle ja näen kaukana lumen keskellä kynttilän hauraan liekin. Tuli tynnyntää.

Kaapokin on kaivannut kaveriaan. Kerran sanoin ääneen valokuvia katsoessani, että Offua tulee ikävä. Kaapo kuuli sen muodossa ”Offu tulee”, ryntäsi villinä keittiön tuolille ja alkoi vahtia toiveikkaana etupihaa. Nykyään Kaapo on onneksi jo piristymään päin.

Ikävä on ollut kova, mutta kertaakaan Offu ei ole tullut uniini. Ennen kuin viime viikolla. Kotini oli sortunut ja kävin katsomassa, onko siellä vielä tavaroita, jotka pitää pelastaa. Offu nukkui makuuhuoneen sängyllä muina koirina! Se havahtui tulooni, heilautti häntäänsä ja nuolaisi nenääni. Kohtaaminen tuntui todelta, ihanalta ja lohduttavalta. Eikä siihen tarvittu mitään yliluonnollista entiteettiä.

Elämä on erikoista. Ja kuolema.

Lehden ja liiton tiedot

Vapaa Ajatteliija

Sekulaarin kulttuurin, ihmisten yhdenvertaisuuden, ajatuksen ja vakauksen vapauden sekä tiedepohjaisen maailmankuvan, rationaalisen ajattelun ja humanismin äänenkannattaja.

Kulttuuri- ja mielipidelehden liitto
Kultti ry:n jäsen.

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto on uskonnottomien edunvalvonta-, ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestö.

Kirjoittajien mielipiteet eivät välttämättä vastaa lehden tai julkaisijan kantaa.

Lehden tiedot

Lehti 1/2026
ISSN 0355-8703
ISSN 2242-8992
Ilmestyy 4 numeroa vuodessa

TOIMITUS

Päätoimittaja

Yki Räikkälä

Toimitussihteeri

Risto K. Järvinen

Riku Bähr
Markku Järvenpää
Lila Lähde
Jori Mäntysalo
Esa Ylikoski

Taitto

Joni Syvänen

Kirjoittajalle, lukijalle

Kirjoitukset, mielipiteet, aihetoivomukset ja kommentit toimituskunnalle alla olevaan osoitteeseen. Mahdollisista kirjoituspalkkioista sovittava ennakolta.

Toimitus varaa oikeuden muokata ja lyhentää tekstejä.

Yhteydenotot

toimitus@vapaa-ajattelijat.fi
0400 796 926

TILAUKSET, ILMOITUKSET, OSOITTEENMUUTOKSET

Tilauhinta	36 €/vuosi
Ilmoitukset	koko sivu 600 €
	1/2 sivua 300 €
	1/4 sivua 150 €
	1/8 sivua 85 €

Tilaukset, ilmoitukset ja tilaajien osoitteenmuutokset osoitteeseen:

Vapaa-ajattelijain Liitto ry
Neljäs linja 1
00530 Helsinki

val@vapaa-ajattelijat.fi
050 468 5332

Jäsenyhdistysten henkilöjäsenet ilmoittavat osoitteenmuutokset ja muut jäsenasiat omalle yhdistykselleen.

Seuraava numero

2/2026 ilmestyy kesäkuussa. Aineisto 17.5.2026 mennessä osoitteeseen toimitus@vapaa-ajattelijat.fi

VAPAA AJATTELIJA

Nettilehti vapaa-ajattelijat.fi/va-lehti

Arkisto vapaa-ajattelijat.fi/lehden-arkisto

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY FRITÄNKARNAS FÖRBUND RF

Liittohallitus

Puheenjohtaja

Jori Mäntysalo (Tampereen VA)

Varsinaiset jäsenet

Ritva Ahonen (Turun VA)
Timo Karjalainen (pääsihteeri) (Oulunseudun VA)
Tanja Laine (varapuheenjohtaja) (Satakunnan VA)
Venla Parantaja (Pohjanmaan VA)
Risto Puumalainen (Keski-Suomen VA)
Yki Räikkälä (Satakunnan VA)
Liisa Taskinen (Kotkan VA)
Esa Ylikoski (Helsingin seudun VA)

Varajäsenet

Tomi Pinomäki (Etelä-Karjalan VA)
Jape Lovén (Helsingin VA)
Riku Bähr (Tampereen VA)
Jari Pelttonen (Lahden VA)

LIITY JÄSENEKSI

Nettilomakkeen vapaa-ajattelijat.fi/liity-jaseneksi tiedot ohjautuvat valitsemaasi yhdistykseen. Jäsenhakemuksen voi lähettää myös yhdistyksen sähköpostiin tai toimihenkilöille.

LAHJOITUKSET LIITON TAI YHDISTYSTEN PANKKITILEILLE

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITON TAVOITTEET JA STRATEGIA 2023-2026

on julkaistu liiton nettisivuilla
vapaa-ajattelijat.fi/blog/liiton-tavoitteet-ja-strategia-2023-26

Vapaa-ajattelijain liiton jäsenyhdistykset

FORSSAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puh. 044 592 0210
vapaa-ajattelijat.fi/forssa
forssa@vapaa-ajattelijat.fi

HELSINGIN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Siiri Salminen
Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi
vapaa-ajattelijat.fi/helsinki

KAINUUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Aki Räisänen
Sudenpolku 6 D 20, 87300 KAJAANI
puh. 050-5948501
kainuu@vapaa-ajattelijat.fi

KEMIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puh. 040 5572215
keminvapaa-ajattelijat.blogspot.fi
kemi@vapaa-ajattelijat.fi

KESKI-SUOMEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Päivi Kovanen
vapaa-ajattelijat.fi/ks
Facebook
[ks@vapaa-ajattelijat.fi](https://www.facebook.com/ks@vapaa-ajattelijat.fi)

KESKI-UUDENMAAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Kari Ranta
Pietäryrintie 8, 04300 TUUSULA
puh. 045 121 1717
vapaa-ajattelijat.fi/keski-uusimaa
keski-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

KOTKAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Ulla-Maija Eerola
Munsaarentie 70, 48300 KOTKA
Puh. 0440-183966
vapaa-ajattelijat.fi/kotka
kotka@vapaa-ajattelijat.fi

KOUVOLAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

c/o Kotkan vapaa-ajattelijat
Ulla-Maija Eerola
Munsaarentie 70, 48300 KOTKA
Puh. 0440-183966
vapaa-ajattelijat.fi/kouvola
kouvola@vapaa-ajattelijat.fi

LAHDEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Saimaankatu 3-5 B 34, 15140 LAHTI
vapaa-ajattelijat.fi/lahti
lahti@vapaa-ajattelijat.fi

LUOTEIS-LAPIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Reijo Raappana
Raappanantie 7, 95830 VAATTOJÄRVI
puh. 040-823 6342
luoteis-lappi@vapaa-ajattelijat.fi

NOKIAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Raili Ala-Kivimäki
Poutuntie 10 A 3, 37100 NOKIA
vapaa-ajattelijat.fi/nokia
nokia@vapaa-ajattelijat.fi

OULUN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Timo Karjalainen
tok@penguincave.org
050 590 3763
Kastellinkaari 22, 90230 OULU
vapaa-ajattelijat.fi/oulu
oulu@vapaa-ajattelijat.fi

POHJANMAAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Venla Parantaja
Jouppinkatu 7 G 27, 60320 SEINÄJOKI
pohjanmaa@vapaa-ajattelijat.fi
vapaa-ajattelijat.fi/pohjanmaa

SATAKUNNAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Jukka Kim
Tarhatie 2 as. 6, 29250 NAKKILA
puh. 046 811 9074
vapaa-ajattelijat.fi/satakunta
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi

TAMPEREEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Yliopistonkatu 58 B (6. kerros), 33100 TAMPERE
vapaa-ajattelijat.fi/tampere
tampere@vapaa-ajattelijat.fi

TURUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Ritva Ahonen
Isometsäntie 73, 21570 SAUVO
puh. 045 133 6476
puheenjohtaja.turku@vapaa-ajattelijat.fi
vapaa-ajattelijat.fi/turku

AINA AJANKOHTAINEN
JULKAISU

Vapaa-ajattelijain liitto on julkaissut 12-sivuisen oppimateriaalin.
Se kertoo:

1. vuodenkierron juhlien vietosta; uskonottomissa perheissä ilman uskonnollista sisältöä. Joulun ja pääsiäisen ajan lisäksi kerrotaan muistakin vuodenkierron juhlista ja vapaapäivistä.

2. elämän käännekohtien juhlistamisesta; nimenantojuhlat eli nimiäiset, aikuistumisen juhlistaminen, seksi ja seurustelu, avoliiton ja yhteen muuttamisen juhlistaminen sekä häjäjuhlat. Iloisten juhlien lisäksi käsitellään saattohoitoa ja kuolemaa sekä varsin laajasti hautajaisten ja hautaamisen erilaisia toteuttamistapoja.

Aineisto on saatavissa painotuotteena oppilaitoksiin ja järjestöihin. Oppimateriaali on julkaistu myös netissä. Tätä oppimateriaalia voi tilata maksutta suoraan julkaisijalta. Opintoaineistoa voi luonnollisesti hyödyntää myös netissä tai omina tulosteina.

Tilaa maksutta käyttöön! Sähköpostilla: toimisto@vapaa-ajattelijat.fi

- Nettiversio: vapaa-ajattelijat.fi/wp-content/uploads/2024/01/Uskonnoton-tapakulttuuri-suomessa-web.pdf
- Tulostettava versio: vapaa-ajattelijat.fi/wp-content/uploads/2024/01/Uskonnoton-tapakulttuuri-suomessa-tulostettava.pdf

Opintoaineiston tekstistä vastaa Vapaa-ajattelijain liiton työryhmä ja ulkoasusta Riku Bähr